

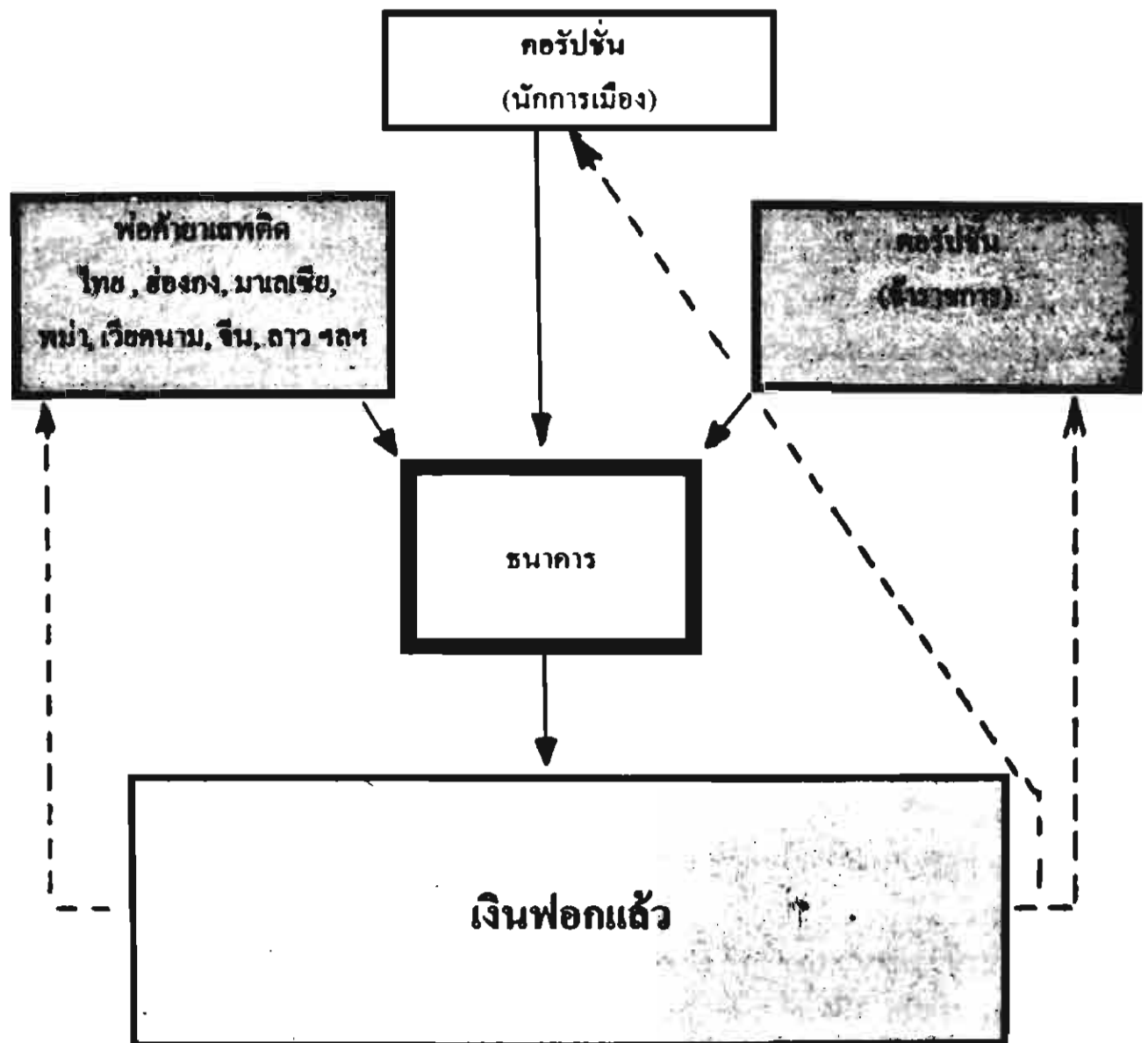
ประเทศเอเชียถูกจัดอันดับอยู่ในประเทศที่มีระดับของการเป็นแหล่งฟอกเงินสูงอยู่ 3 ประเทศ คือ ฮองกง สิงคโปร์ และไทย พิเชียร คุระทอง (2538) ได้ชี้ว่าประเทศในเอเชียที่เป็นที่จับตามองของหน่วยงานที่สอดคล้องการฟอกเงินประกอบไปด้วย ไทย ฮองกง มาเลเซีย พม่า เขมร ลาว เวียดนาม จีน และอีกหลายประเทศ โดยที่เอเชียถูกกล่าวหาว่าเป็นตลาดของการฟอกเงินวันละประมาณ 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 4,375 ล้านบาท โดยที่การฟอกเงินของโลกซึ่งถูกอ้างถึงโดยหน่วยข่าวกรองของอังกฤษ และตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอีโคโนมิสต์ ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2537 ว่าในปี พ.ศ. 2536 มีการฟอกเงินกันทั่วโลกประมาณ 500,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 12,500 พันล้านบาท ซึ่งคิดเป็นการฟอกเงินวันละ 1,370 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้นเงินที่ผ่านการฟอกในเอเชียคิดเป็นร้อยละ 13 ของปริมาณการฟอกเงินของโลก

ข้อกล่าวหาที่มีต่อประเทศเอเชียนั้น มาจากเหตุผลหลายประการด้วยกันคือ

1. ประเทศเอเชียเหล่านี้เป็นแหล่งผลิต และเป็นเส้นทางผ่านของการค้ายาเสพติด (โปรดดู รายงานเรื่องการค้ายาเสพติดและวงเงินที่เกี่ยวข้อง)
2. การคอร์รัปชันของราชการและนักการเมืองอยู่ในระดับสูง
3. ประเทศในเอเชียยังไม่มีกฎหมายเพื่อที่จะปราบปรามการฟอกเงินที่ผิดกฎหมายโดยเฉพาะ ยกเว้นฮองกง สิงคโปร์ และอีกหลายประเทศกำลังอยู่ระหว่างการร่างกฎหมาย
4. ความตื่นตัวและความรับรู้ในเรื่องกระบวนการฟอกเงินของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในตะวันตก

ดังนั้นรูปแบบการฟอกเงินในเอเชียยังเป็นไปโดยมีรูปแบบที่ไม่สลับซับซ้อนมากเท่าใดนัก พิเชียร (2538) ได้อ้างถึงรูปแบบของการฟอกเงินที่ผ่านระบบธนาคารของประเทศในเอเชีย แสดงอยู่ในรูปที่ 1

รูปที่ 1 : วงจรฟอกเงินผ่านธนาคาร

—————> เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด คอปชั่น เอาไปฝากธนาคาร

-----> เงินที่เบิกผ่านธนาคารเป็นเงินที่ถูกกฎหมาย

ที่มา : พิเชียร คุระทอง, 2538. 108 วิธีฟอกเงินโจรสลัดนอก, สำนักพิมพ์มติชน 2538 : 22.

รูปแบบการฟอกเงินโดยผ่านระบบธนาคารนั้นเป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวก และการฟอกเงินในประเทศไทยก็นิยมใช้วิธีนี้ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น การไหลของเงินเข้าสู่ระบบการเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้เงินสะอาดนั้นเป็นไปได้ยาก และง่าย ธนาคารจะไม่สอบถามแหล่งที่มาของเงินสดที่นำมาฝาก ในสมัยที่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เจริญรุ่งเรืองจะมีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันค่อนข้างมาก เงินที่นำมาฝากจะถูกอธิบายอย่างง่าย ๆ ว่ามาจากการขายที่ดิน วิธีการฟอกเงินโดยผ่านธนาคารจึงเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการฟอกเงิน ถ้าต้องการทำให้ดูซับซ้อนแล้ว จะมีการโอนเงินจำนวนนี้ไปประเทศอื่นหรือบัญชีอื่น ซึ่งจะมีการโอนไปหลายๆ ทอด แล้วค่อยย้อนกลับมาที่บัญชีต้น เพื่อกลบเกลื่อนแหล่งที่มาของเงิน เมื่อเป็นที่สงสัยจะมีการย้ายธนาคาร หรือมีการมอบหมายให้บุคคลอื่นทำแทน อย่างไรก็ตาม มักจะมีการให้ผลประโยชน์เจ้าหน้าที่ธนาคารหลายคนเพื่อให้ปกปิดเรื่องการฝากเงินและโอนเงิน

รูปแบบของการฟอกเงินในประเทศไทยนอกเหนือจากการผ่านระบบธนาคารที่สำคัญมีดังนี้

1. ระบบโพยก๊วน

ประเทศในเอเชียมีรูปแบบการฟอกเงินโดยผ่านระบบโพยก๊วน ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินการส่งเงินหรือโอนเงินในแบบดั้งเดิมของชาวจีน ระบบโพยก๊วนถูกเรียกขานว่าเป็นเหมือนกับธนาคารใต้ดิน โดยมีข้อดีเหนือกว่าระบบธนาคารโดยทั่วไปคือ

- ไม่มีข้อบันทึกให้รู้ว่าใครเป็นผู้โอนอย่างเป็นทางการ
- การโอนเงินทางโพยก๊วนจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่งสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

ระบบโพยก๊วนนั้นให้ความสะดวกและคิดค่าธรรมเนียมที่ถูกกว่าระบบธนาคาร ระบบโพยก๊วนมีพัฒนาการมาจากการที่คนจีนอพยพต้องการที่จะส่งเงินกลับไปให้พ่อแม่และพี่น้องที่ยังอยู่ในแผ่นดินใหญ่ ในสมัยที่ระบบธนาคารยังไม่เฟื่องฟูเหมือนปัจจุบัน การส่งเงินจึงผ่านทางพ่อค้าชาวจีนที่เดินเรือค้าขายไปทั่วเอเชีย พ่อค้าพวกนี้จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ไม่มีการบิดเบี้ยวได้รับความไว้วางใจและเชื่อถือจากผู้ฝากเงิน การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ถึงแม้ว่าระบบโพยก๊วนจะพัฒนามาจากระบบการส่งเงินให้กับญาติพี่น้อง ความเป็นประสิทธิภาพและเป็นที่ไว้วางใจจากผู้ฝากเงินมีผลทำให้ระบบโพยก๊วนถูกนำมาใช้มากขึ้นเป็น

ลำดับ และเมื่อการค้าระหว่างประเทศมีการขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ระบบโพยก๊วนได้กลายเป็นระบบที่เอื้อต่อการหลบเลี่ยงภาษี และการหาประโยชน์ทางด้านส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยน ในประเด็นของการหลบเลี่ยงภาษีอาจกล่าวได้ว่าทางราชการไม่สามารถตรวจสอบระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนดังกล่าวได้ ส่วนในเรื่องของอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ระบบโพยก๊วนทำให้ทางราชการไม่สามารถควบคุมการปริวรรตเงินตราได้ ซึ่งถึงแม้ว่าภายหลังเมื่อประเทศต่าง ๆ ผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตราแล้วก็ตาม ส่วนต่าง (Margin) ของอัตราแลกเปลี่ยนก็ยังเป็นผลประโยชน์ล่อใจต่อลูกค้าและผู้ประกอบการโพยก๊วน ซึ่งในประเด็นดังกล่าวสรุปได้ว่า ระบบโพยก๊วนนั้นเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งที่เรารู้จักว่า ตลาดมืด (Black Market)

การดำรงอยู่ของระบบโพยก๊วนนั้น นอกจากหัวใจจะอยู่ที่ระบบได้สร้างความไว้วางใจใจแล้วการดำเนินงานยังเป็นในลักษณะเป็นระบบเครือข่าย เพราะปรากฏว่าโพยก๊วนเครือข่ายหนึ่งในประเทศไทยเป็นเครือข่ายงานของ พี่ น้อง ที่แยกย้ายกันไปตั้งสาขาในประเทศต่าง ๆ ที่มีชุมชนของคนจีน (Chinese Community) ตั้งแต่ฮ่องกง มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และสหรัฐอเมริกา

การโอนเงิน หรือ การฟอกเงินโดยผ่านระบบโพยก๊วน ถูกเปิดเผยขึ้นมาเมื่อมีการจับกุมนักค้ายาเสพติดคนหนึ่งในสหรัฐอเมริกา เรื่องราวของการโอนเงินได้ถูกตีพิมพ์โดยวารสาร BURMA DEBATE (อ้างในพีเชียร์ คุระทอง 2538 : 124-128) ในวารสารดังกล่าวได้รายงานถึงกรณีของนักค้ายาเสพติดเชื้อสายจีนคนหนึ่งที่ถูกจับกุมในสหรัฐ และให้การรับสารภาพพร้อมทั้งได้บอกถึงเครือข่ายของการส่งเงินที่ทำมอยู่ด้วยกัน 2 วิธี ดังแสดงในรูปที่ 2 กล่าวคือ

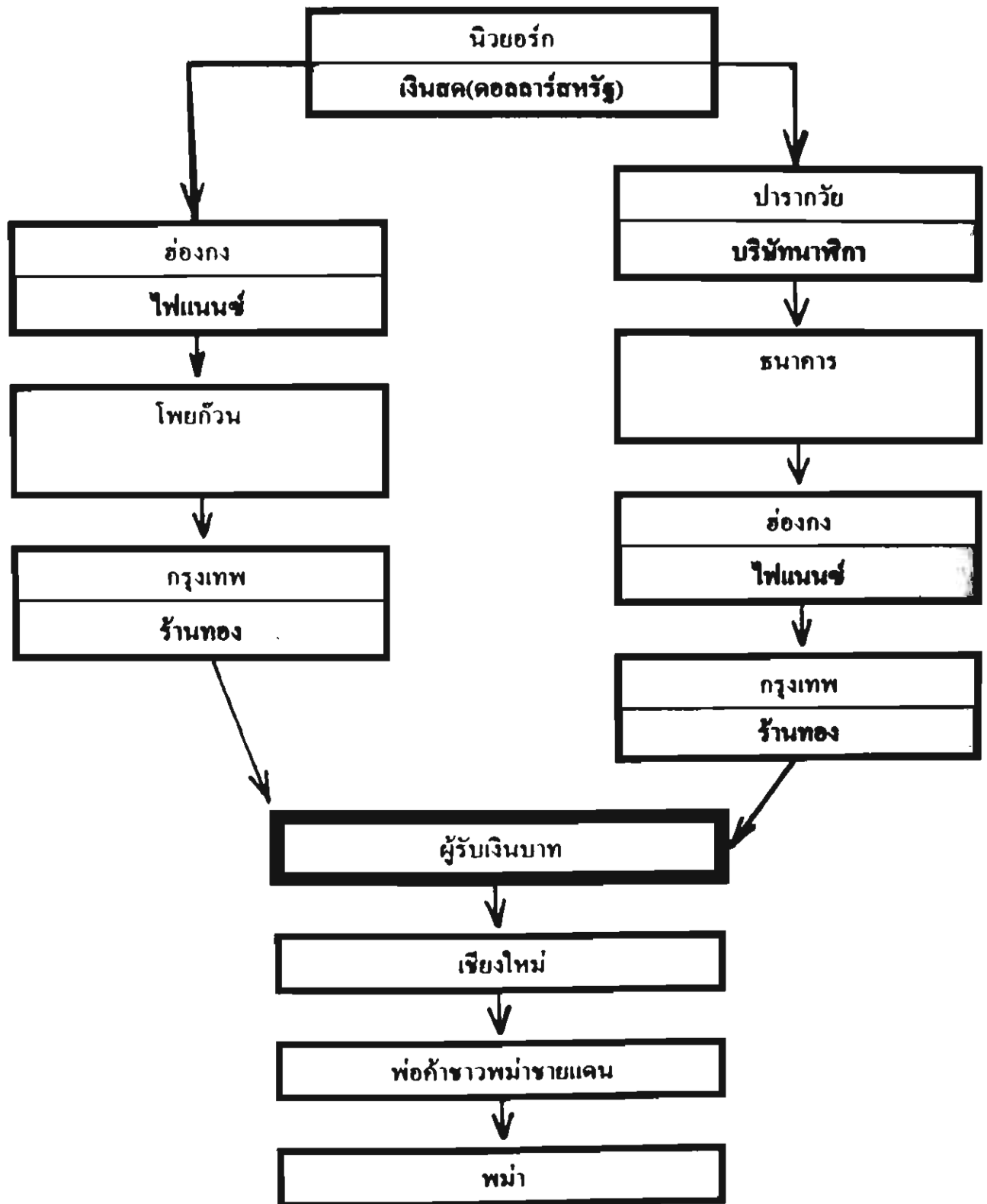
วิธีแรก สมาชิกของขบวนการจะหิ้วเงินสดเดินทางจากนิวยอร์กมายังฮ่องกงโดยตรง เมื่อถึงฮ่องกงจะนำเงินไปฝากไว้กับบริษัทไฟแนนซ์แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเครือข่ายของระบบโพยก๊วน จะมีการโอนเงินโดยผ่านโพยก๊วนมายังร้านทองแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งจะส่งต่อเป็นเงินบาทให้แก่ผู้รับในกรุงเทพฯ

วิธีที่สอง ให้เงินสดจากนิวยอร์กไปยังประเทศปารากวัยในอเมริกาใต้ เงินสดจะถูกมอบให้บริษัทนาฬิกาแห่งหนึ่ง จากนั้นจะมีการโอนเงินทางธนาคารไปให้บริษัทไฟแนนซ์แห่งเดียวกันที่อยู่ในฮ่องกง ซึ่งจะส่งเงินต่อไป ยังผู้รับในกรุงเทพฯ โดยทางโพยก๊วน

หลังจากนั้นผู้รับในกรุงเทพฯ ได้รับเงินแล้วจะนำไปซื้อยาเสพติด เฮโรอีน โดยจะนำเงินเข้าบัญชีธนาคารและโอนไปยังบัญชีเงินฝากในเชียงใหม่ต่อไป ผู้รับในเชียงใหม่จะโอนเงิน

โดยวิธีไทยก๊วนไปยังประเทศพม่า โดยที่ข่ายงานไทยก๊วนของพม่าดำเนินการโดยครอบครัวพ่อค้า
ชาวพม่า ซึ่งตั้งกิจการอยู่ในพม่า 4 แห่ง และเข้ามาตั้งกิจการในเชียงใหม่และแม่สาย และเป็นผู้รับ
เงินค่าขนถ่ายติดดังกล่าว

รูปที่ 2
วงจรฟอกเงินโดยผ่านระบบโทยกวัน

ที่มา : ดัดแปลงจาก พิเชียร คุระทอง 2538 : 124

2. การใช้ใบอินวอยซ์ (Invoice) หรือ ใบแอล/ซี (Letter of Credit ปลอม)

นอกจากวิธีการโพงกีวันดังกล่าวแล้วยังมีวิธีการโอนเงินโดยผ่านการนำหลักฐานเท็จทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การออกใบอินวอยซ์ (Invoice) ปลอมเพื่อแสดงว่าได้มีการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ หรือได้มีการส่งสินค้าออกไปต่างประเทศโดยไม่ได้ส่งมอบสินค้ากันเลย เพื่อที่จะเป็นข้ออ้างในการโอนเงิน ซึ่งโดยวิธีดังกล่าวนอกจากจะเป็นการโอนเงินเพื่อการค้าขายเสียแล้ว ยังเป็นรูปแบบของการฟอกเงินไปในตัวด้วย กล่าวคือ เงินผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นสามารถกล่าวอ้างได้ว่ามาจากการค้าขาย ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้มีการนำไปใช้เพื่อการโกงภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย ซึ่งได้ถูกประเมินว่าในปี 2538 นั้นได้มีการปลอมใบอินวอยซ์ และเรียกคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจากราชการเป็นเงินสูงถึง 5,000 ล้านบาท โดยที่ไม่ได้มีการซื้อขายกันอย่างแท้จริง

วิธีการโกงดังกล่าวถูกเปิดเผยขึ้นเมื่อมีการจับกุมแก๊งปลอมใบกำกับภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยแก๊งเหล่านี้จะเปิดบริษัทส่งออกขึ้นมามองหน้า โดยจะออกใบอินวอยซ์ปลอมแสดงการสั่งซื้อมาจากจุดใหญ่ 5 แห่งด้วยกัน คือ 1. ยุโรปตะวันออก 2. แอฟริกา 3. รัสเซีย 4. อเมริกาใต้ และ 5. หมู่เกาะแคริบเบียน โดยในเบื้องต้นพวกนี้จะส่งเสื้อผ้าคุณภาพต่ำออกไป ในขณะที่ใบอินวอยซ์จะตั้งราคาค่อนข้างสูง เพื่อที่จะโกงเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม ในขณะเดียวกันผู้ส่งออกปลอมเหล่านี้จะทำหน้าที่รับฟอกเงินให้ขบวนการค้าขายเสียผิด โดยจะโอนเงินจากค้าขายเสียผิดและธุรกิจที่ผิดกฎหมายผ่านเข้ามาชำระเป็นค่าสินค้าส่งออกของบริษัท Exporter ด้วยการระบุหมายเลขตามรายการแจ้งสินค้าที่ส่งออก การโอนเงินจะโอนจากประเทศที่ถูกระบุว่าเป็นแหล่งนำเข้าผ่านสิงคโปร์ และฮ่องกง แล้วเข้าประเทศไทยอีกทีหนึ่ง การฟอกเงินด้วยวิธีนี้สะดวก และเสียค่าบริการต่ำ เมื่อเปิดดำเนินการได้ประมาณ 8 เดือน บริษัทก็จะปิดตนเองลง เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี โดยการอ้างว่าขาดทุนแล้วแก๊งดังกล่าวก็จะไปเปิดเป็นหัวบริษัทอื่นต่อไป (ประชาชาติธุรกิจ 28-31 มี.ค. 2539)

นอกจากนี้ แล้วการฟอกเงินอาจกระทำโดยผ่านเครือข่ายต่อเนื่องของกิจการที่ผิดกฎหมายประเภทหนึ่ง ไปสู่เครือข่ายที่ผิดกฎหมายอีกประเภทหนึ่ง กล่าวสำหรับในกรณีประเทศไทย ซึ่งพบว่ามีความเกี่ยวเนื่องของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าอาจจะมีส่วนพัวพันกับการค้าขายเสียผิด และการค่าน้ำมันเถื่อน โดยแทนที่จะมีการโอนเงินเข้ามาประเทศไทยโดยตรงจากการค้าขายเสียผิด เงินนั้นอาจจะถูกส่งโอนไปประเทศสิงคโปร์ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นแหล่งที่ขายน้ำมันทั้งในระบบและนอกระบบให้กับผู้ค้าในประเทศไทย เงินจำนวนดังกล่าวจะถูกจ่ายเป็นค่าน้ำมัน ซึ่งถูกนำเข้าประเทศไทยด้วยการลักลอบและนำเข้าและจัดจำหน่ายโดยเครือข่ายของการค่าน้ำมันเถื่อนใน

ประเทศ (โปรดดู การค้าน้ำมันเถื่อนและวงเงินที่เกี่ยวข้อง) โดยที่ระบบการค้าน้ำมันเถื่อนในประเทศจะมีการฟอกเงินไปในตัว นอกจากนี้แล้วยังมีข้อสังเกตในเรื่องของขบวนการค้าน้ำมันเถื่อนด้วยว่า ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งสถานบริการน้ำมันทั่วประเทศ โดยที่อัตราการขยายตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว และยังเป็นคำถามที่เกิดขึ้นว่าอาจจะมีจำนวนที่มากเกินไปสำหรับการอยู่รอดทางธุรกิจหรือไม่ โดยที่ความหลากหลายของสถานบริการเหล่านี้นอกจากจะเป็นแหล่งระบายของน้ำมันเถื่อนแล้ว บางแห่งยังเป็นการจัดตั้งขึ้นบังหน้า เพื่อที่จะเป็นแหล่งขายของยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า และนอกจากนี้ยังเป็นแหล่งฟอกเงินของธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่างๆ ไปในตัว เนื่องจากธุรกิจสถานบริการนั้นเป็นธุรกิจที่มีการใช้เงินสดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้เป็นการง่ายต่อการที่จะเป็นแหล่งของการฟอกเงินได้

3. ตลาดหุ้น

ดังได้กล่าวในตอนต้นตลาดหุ้นนั้นเป็นแหล่งฟอกเงินที่สำคัญ โดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจมีการขยายตัวค่อนข้างสูง ส่งผลให้การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ในแต่ละวันเป็นมูลค่ากว่าหมื่นล้านบาท และมีผู้มาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ยากที่จะตรวจสอบถึงที่มาและที่ไปของเงินเหล่านี้ นายหน้าขายหลักทรัพย์ดำเนินการซื้อขายตามที่ลูกค้าสั่ง โดยไม่สนใจว่าเงินที่นำมาซื้อหลักทรัพย์เหล่านี้เป็นเงินสะอาดหรือสกปรก

ตลาดหลักทรัพย์จึงเป็นแหล่งที่มาของเงินอันหลากหลายและในช่วงที่ตลาดอยู่ในช่วงเจริญรุ่งเรือง ผู้ค้าก็สามารถสร้างกำไรในตลาดหลักทรัพย์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือบริษัทต่างๆ พยายามที่จะหาทางเข้าตลาดหลักทรัพย์ โดยพยายามสร้างภาพธุรกิจให้ดี เพราะเมื่อเข้าตลาดแล้วผู้ถือหุ้นสามารถทำกำไรได้อย่างมหาศาลจากการขายหุ้นที่จะมีราคาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยการเก็งกำไร เมื่อตลาดอยู่ในภาวะซบเซาหุ้นกลุ่มนี้จะมีราคาที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด และมีกิจการที่ฟ้องให้เห็นความล้มเหลวและขาดทุน หุ้นกลุ่มนี้จึงมักจะถูกขนานนามว่า หุ้นเน่า อย่างไรก็ตามหุ้นที่มีกิจการไม่ดีมักจะเป็นหุ้นที่เงินสกปรกต้องการเข้ามาซื้อเพื่อเป็นเจ้าของกิจการ และใช้บริษัทเหล่านี้เป็นแหล่งฟอกเงินสกปรกให้สะอาด

4. การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า วิธีการฟอกเงินที่ชอบทำวิธีหนึ่งก็คือ การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสามารถฟอกเงินครั้งๆ หนึ่งได้เป็นจำนวนมาก และมีการซื้อขายเปลี่ยนมือไปให้ผู้อื่นอีกหลายทอด ในการโอนและเปลี่ยนมือนี้จะมีการปั่นราคาที่ดินขึ้นไปจนสูงเพื่อให้เห็นว่าการซื้อขายที่ดินจะให้ผลประโยชน์ในวงเงินที่สูง ซึ่งก็คือวงเงินที่ต้องการฟอกนั่นเอง

ในช่วงที่อสังหาริมทรัพย์เติบโตอย่างมาก นั้นมีการโอนเงินซื้อขายกันเป็นจำนวนมากทุกๆ วัน การซื้อขายดังกล่าวนอกจากจะมีผลต่อการฟอกเงินแล้ว ยังมีผลต่อราคาอสังหาริมทรัพย์พุ่งขึ้นจนเกินความเป็นจริงหลายเท่าตัวนัก

ในกรณีที่ผู้มีเงินไม่โปร่งใสอยู่ในความเพ่งเล็งของทางการและอาจถูกยึดทรัพย์ ถ้าหากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเงินในครอบครองเป็นเงินบริสุทธิ์ (เช่น ในกรณีข้าราชการหรือนักการเมือง ถูกข้อหาร่ำรวยผิดปกติ หรือ กรณีผู้ถูกดำเนินคดีอาชญากรรมแล้วถูกอายัดทรัพย์) ผู้ถูกกล่าวหาอาจพยายามทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่เป็นเงินบริสุทธิ์ในสายตาของกฎหมาย โดยปลอมสัญญาการซื้อขายทรัพย์สินขึ้นไว้เป็นหลักฐานว่า ได้มีการโอนเงินสดจากการซื้อขายทรัพย์สินจากผู้ซื้อเป็นหลักฐาน หรือปลอมเอกสารการให้ผู้อื่นกู้เงิน เป็นหลักฐานว่าได้เงินคืนมาจากการให้กู้ การปลอมเอกสารการซื้อขายทรัพย์สินดังกล่าวเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะซ่อนเร้นเงินสกปรกและตบตาเจ้าหน้าที่อีกวิธีหนึ่ง

5. การฟอกเงินโดยการจัดตั้งธุรกิจเงินสด ด้วยวิธีนี้จะมีการจัดตั้งสถานที่ดำเนินการด้วยเงินสด เป็นธุรกิจบังหน้า โดยที่ธุรกิจที่นิยมทำคือ การตั้งสถานบริการน้ำมัน ร้านอาหาร รีสอร์ท โรงแรม สถานเริงรมย์ เช่น เซก คับ ไนต์คลับ เป็นต้น ธุรกิจเหล่านี้นอกจากเป็นที่ฟอกเงินและแหล่งทำกำไรแล้ว ธุรกิจเหล่านี้ก็เป็นแหล่งประกอบอาชญากรรมด้วย เช่น เป็นสถานที่จำหน่ายยาเสพติดทั้งเฮโรอีน และยาบ้า และในกรณีของสถานบริการน้ำมันก็อาจมีการจำหน่ายน้ำมันเถื่อนด้วย ดังได้กล่าวถึงในเบื้องต้นแล้ว

ถึงแม้ประเทศไทยจะถูกกล่าวหาว่าเป็นสวรรค์แห่งหนึ่งเพื่อการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรมก็ตาม แต่การศึกษาหรือการประมาณวงเงินที่ถูกนำมาฟอกนั้นมีน้อยมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าถึงแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายปราบปรามการกระทำที่ผิดกฎหมายในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การค้ายาเสพติด การค่าน้ำมันเถื่อน การค้าอาวุธเถื่อน การค้าประเวณี บ่อนการพนัน และคอร์รัปชันก็ตาม การปราบปรามนั้นก็กระทำได้เพียงผู้ค้ารายเล็ก หรือลูกน้องปลายแถวเท่านั้น ไม่สามารถโยงใยไปถึงผู้บงการอยู่ข้างหลังได้ การจะสืบสวนต่อไปถึงการแปลงสภาพของทรัพย์สินต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ หรือการโยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินไปยังบุคคลอื่นๆ ก็ยิ่งแทบสาวไปไม่ถึง

ในการศึกษานี้จึงขอยกตัวอย่างถึงกระบวนการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่เกิดขึ้นกับกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ(บีบีซี) ซึ่งอาจจะพูดไม่ได้ชัดเจนว่าเป็นการพยายามทำเงินที่สกปรกให้สะอาดขึ้น แต่กรณีของบีบีซีเป็นกรณีที่บ่งชี้ให้เห็นถึง วิธีการโยกย้ายเงินโดยอาศัยรูปแบบต่างๆ

เพื่อถ่ายเทเงินจากธนาคาร ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการพ้องกับที่นักฟอกเงินนิยมทำ ตัวอย่างนี้ผู้ศึกษาต้องการจะใช้เพื่อบ่งชี้ว่า กิจกรรมเช่นนี้กระทำได้ง่ายโดยบริษัทในประเทศไทยโดยผ่านความช่วยเหลือของธนาคารซึ่งอาจจะรับรู้หรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินที่เข้ามาโดยผ่านธนาคารเป็นสิ่งที่ธนาคารแทบทุกแห่งต้องการ (ข้อมูลที่ใช้ในการเขียนเรื่อง BBC ได้จาก มติชน 10-12, พ.ศ. 2539 23, 30 มิ.ย. 2539 ; ประชาชาติธุรกิจ 26-28 ก.พ. 2539, 21-24 มี.ค. 2539)

ได้มีการตั้งบริษัทในเครือข่ายของผู้บริหารและที่ปรึกษาบางคนในหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลแคริบเบียน (โดยที่หมู่เกาะเหล่านี้มีชื่อเสียงทางด้านการเป็นแหล่งฟอกเงินที่สำคัญของโลก) ใน 3 หมู่เกาะด้วยกันคือ หมู่เกาะอารูบา หมู่เกาะบริติช เวอร์จิน และหมู่เกาะเคย์แมน

- ตั้งบริษัทเวสเตอร์ อินเวสเมนต์ เอ.วี.วี. (Wesser Investment A.V.V.) ขึ้นบนหมู่เกาะอารูบา ด้วยทุนจดทะเบียน 1,000 ดอลลาร์แล้วขอกู้จาก BBC เพื่อไปเทกโอเวอร์บริษัท อัลลายด์ สเตรเตจิส อิงค์ (Allied Strategies Inc.) ในแคนาดา โดยที่บริษัทนี้ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนพัวพันกับนักการเมืองที่มีส่วนพัวพันกับกรณี BBC
- ตั้งบริษัทแอสเลย์ เวนเจอร์ คอร์ปอเรชั่น (Ashley Venture Corporation) ขึ้นบนหมู่เกาะบริติช เวอร์จิน ด้วยทุนจดทะเบียนเพียง 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ และสามารถขอกู้เงินจาก BBC ได้ในวงเงินถึง 210 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งบริษัทดังกล่าวจะมีส่วนพัวพันกับบริษัทเอสเชก คอร์ปอเรชั่น โฮลดิ้งแอนด์ ไฟแนนซ์ และบริษัทอื่นๆ ที่มีส่วนพัวพันการขอกู้เงินจาก BBC และเกี่ยวข้องกับนักค้าอาวุธของโลก หรือนักคนที่มีชื่อเสียงในด้านการประกอบกิจกรรมที่ไม่ค่อยสะอาดมากนัก
- ตั้งบริษัท ซิตี้ เทรดดิ้ง คอร์ปอเรชั่น (City Trading Corporation) ด้วยเงินทุนจดทะเบียนเพียง 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ และขอกู้จาก BBC เป็นวงเงินถึง 66 ล้านดอลลาร์เพื่อนำเงินไปเทกโอเวอร์บริษัทอื่นๆ ในต่างประเทศ

โดยการขอกู้เงินดังกล่าวได้ใช้หลักทรัพย์ในประเทศไทยในรูปของที่ดิน และมีการประเมินราคาที่ดินในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงถึงหลายสิบเท่า เช่นเดียวกับกรณีที่เกิดขึ้นกับกรณีอื้อฉาวในเรื่อง นส. 3 ก. ที่หนองคาย ที่มีการให้กู้กับนักการเมืองโดยประเมินวงเงินหลักทรัพย์สูงกว่าความเป็นจริงค่อนข้างมาก

กรณีตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนรูปทรัพย์สิน คือกรณีที่มีการสหรัฐอเมริกาได้กล่าวหาอดีตผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครพนม นายทอง ศรีปรีชาพงษ์ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ากัญชาเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี พ.ศ. 2520-2530 โดยข้อกล่าวหาดังกล่าวมีขึ้นหลังจากที่ทางการสหรัฐได้จับกุมนักค้ายาเสพติดในสหรัฐอเมริกา และได้มีการจัดทอมาถึงนายทอง ศรีปรีชาพงษ์ ดังนั้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2534 ศาลในรัฐ แคลิฟอร์เนียได้ตั้งข้อหานายทอง ศรีปรีชาพงษ์ ว่าได้ลักลอบขนกัญชาเข้ามาในสหรัฐในช่วง พ.ศ. 2520-2530 เป็นจำนวน 45 ตัน ซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางการสหรัฐได้ร้องขอต่อรัฐบาลให้ส่งตัวนายทอง ศรีปรีชาพงษ์ไปขึ้นศาลที่สหรัฐ เหตุการณ์ครั้งนี้มีผลให้นายทอง ศรีปรีชาพงษ์ ต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม พรรคชาติไทย และในภายหลังนายทอง ศรีปรีชาพงษ์ได้ถูกส่งตัวไปพิจารณาคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามประวัติของนายทอง ศรีปรีชาพงษ์ เขามาจากครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ในดินแดนซึ่งเคยเป็นแหล่งปลูกกัญชาที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย ในช่วงที่สหรัฐอเมริกา กล่าวหาว่า เขาดำเนินการส่งกัญชาเข้าไปในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ.ศ. 2520-21 นั้นเขากำลัง ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูอุดรธานี ระหว่างนั้นได้ช่วยบิดา-มารดาจับซื้อของป่าอยู่ที่จังหวัดหนองคาย ด้วย นอกจากนี้นายทองทำธุรกิจกับจีไอในแคมป์อเมริกันสมัยสงครามเวียดนาม

นายทอง หรืออีกชื่อหนึ่งว่า ป. เป็ด ได้เปลี่ยนอาชีพจากพ่อค้ารับซื้อของป่ามาเปิดร้าน อุปกรณ์ไฟฟ้าใหญ่โตในจังหวัดนครพนม และเมื่อจบการศึกษาจากวิทยาลัยอุดรธานี ป.เป็ด ก็แยกตัวมาทำมันสำปะหลัง จนกระทั่งปี 2524 ได้เข้าเทคโอเวอร์พัทยารีสอร์ทและขยายไปทำธุรกิจที่ดินรวมทั้งคิหาร์ทแมนสโตร็อก 16 แห่งเขาใช้เวลาไม่ถึง 10 ปี ก็ก้าวพรวดมาเป็นมหาเศรษฐี โดยมีทรัพย์สินที่เปิดเผยมต่อสาธารณะชนถึง 4,000 ล้านบาท (วัฏจักร 13 ต.ค. 2538)

นายทองอ้างในคำขอที่ต้องขอประกันตัวหลังจากได้เข้ามอบตัวเพื่อให้ศาลไทยพิจารณาว่าจะส่งเขาไปให้ทางการสหรัฐดำเนินการตามคำเรียกร้องหรือไม่ นายทองอ้างว่าเขามีทรัพย์สินมูลค่า 6,000 ล้านบาทที่จะต้องดูแล

ทางการสหรัฐยังได้อ้างถึงทรัพย์สินของนายทอง ศรีปรีชาพงษ์ ที่เป็นบ้านและรถยนต์ในลอสแอนเจลิส รวมมูลค่าถึง 25 ล้านบาท ซึ่งถูกทางการสั่งยึดทรัพย์ ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดดังกล่าว ซึ่งนายทองได้อ้างว่าเงินที่นำไปซื้อบ้านและที่ดินในอเมริกาเป็นเงินที่นำออกไปจากประเทศไทย เมื่ออัยการซักถามถึงวิธีการขนเงิน ป.เป็ด จึงสารภาพว่าไม่ได้โอนเงิน

ผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย เพราะมีกฎหมายห้ามมิให้ออนเงินออกนอกประเทศเกิน 50,000 บาท จึงใช้วิธีไทยก๊วบ โดยฝากเงินไปกับบริษัททัวร์ที่เดินทางไปฮ่องกง จากนั้นจึงเดินทางตามไปรับเงิน แล้วค่อยโอนเงินผ่านธนาคารในฮ่องกงไปสหรัฐ (จากการไต่สวนในศาลไทยเพื่อพิจารณาคดีว่าจะส่งตัวนายทง ศิริปริชาพงษ์ไปดำเนินคดีสหรัฐหรือไม่ ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์วัฏจักร 13 ต.ค. 2538)

นอกจากนายทงแล้ว ยังมี ส.ส. นักการเมืองไทยอีกหลายคนที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนพัวพันในการค้ายาเสพติด แต่ทางการสหรัฐยังไม่มีหลักฐานแน่นอนหาเท่ากับกรณีนายทง ศิริปริชาพงษ์ ดังนั้นสหรัฐได้ใช้วิธีปฏิเสธการให้วีซ่าเข้าประเทศสหรัฐกับนักการเมืองไทยหลายคน โดยที่มีการเปิดเผยอย่างชัดเจนถึงเหตุผลในการปฏิเสธการให้วีซ่า และเป็นกรณีที่โด่งดัง ได้แก่ กรณีของนาย ว. ซึ่งถูกสถานทูตสหรัฐปฏิเสธให้วีซ่าเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2537 โดยให้เหตุผลถึงความมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ดังต่อไปนี้

"Mr. ... is ineligible for a US visa under Section 212 (A) (2) (C) of the Immigration and Nationality Act because there is reason to believe he is or has been an illicit trafficker in a controlled substance and has been a knowing assister, abettor, conspirator or colluder with others in illicit trafficking of controlled substances" said a statement issued by the embassy

(Bangkok Post July 2, 1994 : 1)

หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ฉบับวันที่ 10 July 1994 ได้ลงตีพิมพ์ประวัติ นาย ว. ไว้ว่า นาย ว. ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจตั้งแต่อายุ 22 ปีและจบการศึกษาเพียงมัธยม 3 เท่านั้น ธุรกิจหลักๆของเขานั้นได้แก่ ธุรกิจประมง ร้านอาหาร หลังจากนั้นได้เข้าร่วมธุรกิจค้าน้ำมันและก่อตั้งบริษัทค้าน้ำมันสามทหาร ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อย่างไรก็ตามในสมัยต่อมาบริษัทน้ำมันสามทหารก็ต้องเลิกล้มกิจการไป เป็นขณะเดียวกันกับที่นาย ว. ได้เข้าสู่แวดวงทางการเมือง โดยได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกในปี 2518 และในปีต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นาย ว. ได้รับแต่งตั้งเป็น รัฐมนตรีช่วยกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการนัดหยุดงานของกรรมกร เพราะเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในสมัยของรัฐบาลพลเอกสุจินดา

คราประยูร นาย ว. ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ขณะที่นาย ว. ก่อนข้างประสบความสำเร็จทางการเมือง ในด้านธุรกิจของเขาก็ได้ขยายตัวเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ธุรกิจที่สำคัญของนาย ว. ได้แก่ ธุรกิจน้ำมัน ที่ดิน โรงแรม เป็นต้น มีข่าวอ้างว่าเขาเป็นผู้ซื้อโรงแรม Little Duck จากนายทอง ศิริปรีชาพงษ์ ขณะเดียวกันเขาได้ซื้อโรงแรมอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายจากนักธุรกิจคนหนึ่งซึ่งต่อมาถูกจับกุมด้วยข้อหาค้ายาเสพติด (Bangkok Post July 2, 1994)

นอกจากนี้มีรายงานว่านาย ว. ได้ลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เป็นมูลค่าหลายร้อยล้านบาท และเขาก็เป็นเจ้าของที่ดินหลายพันไร่ในจังหวัดเชียงราย ปราจีนบุรี กาญจนบุรี และจันทบุรี (Bangkok Post 10 July, 1994)

ในอดีตมีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยหลายคนที่ถูกจับกุมในข้อหาขนยาเสพติด เช่น ในปี 2519 อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คนคือ นายชุมพล มณีเนตร, นายนิสิต เวชศิริยานนท์ และนายมานิต พรหมมานนท์ ถูกจับที่ฮ่องกงพร้อมด้วยเฮโรอีนหนัก 1 กิโลกรัม ขณะที่นายนิสิตถูกปล่อยตัวออกมา ที่เหลืออีก 2 คนถูกตัดสินจำคุก 10 ปี (Bangkok Post 10 July, 1994)

ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน ได้มีการใช้มาตรการริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประประพดติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2530 และตาม พระราชบัญญัติ ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ตามกฎหมายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สามารถอายัดทรัพย์ได้ชั่วคราว จนกว่าการฟ้องร้องการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาจะสิ้นสุด ซึ่งนับจากมี พระราชบัญญัติ เป็นต้นมาจนถึงปี 2539 ยังไม่สามารถยึดทรัพย์ผู้ถูกฟ้องร้องได้ เรื่องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล แต่ได้มีการอายัดทรัพย์ชั่วคราวในช่วง 2535-2538 มีมูลค่ารวม 286 ล้านบาท โดยรวมทรัพย์สินของผู้ต้องหา ดังนี้

- ปี 2535 ผู้ต้องหา 4 ราย มูลค่ารวม 6.8 ล้านบาท
- ปี 2536 ผู้ต้องหา 38 ราย มูลค่ารวม 87.4 ล้านบาท
- ปี 2537 ผู้ต้องหา 44 ราย มูลค่ารวม 110.0 ล้านบาท
- ปี 2538 ผู้ต้องหา 57 ราย มูลค่ารวม 82.0 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามทางธนาคารพาณิชย์ได้ขอให้แก้ไขปัญหาลักษณะที่อาชญากรที่มีภาระผูกพันกับบัญชีอื่น กล่าวคือ ได้ขอให้อาชญากรในวงเงินที่หักลบหนี้ของผู้ต้องหาที่มีต่อธนาคารให้เสร็จสิ้นก่อน มิเช่นนั้นทางธนาคารจะมีปัญหานี้ด้วย (พระราชบัญญัติ 25-27 มี.ค. 2539)

โดยที่การยึดทรัพย์ในกรณีอาชญากรรม โดยผ่านพระราชบัญญัติปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากกฎหมายต่อการฟอกเงิน ดังที่ระบุในเอกสาร การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ดังนี้

แม้ว่ากฎหมายอาญาได้ให้อำนาจศาลที่จะยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้แต่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องยากที่เจ้าพนักงานจะ พิสูจน์ให้เห็นว่าทรัพย์สินรายใดได้มาจากการค้ายาเสพติด เพราะทรัพย์สินส่วนใหญ่ การได้มาครั้งแรกอาจได้มาในรูปของเงิน แล้วจึงเปลี่ยนสภาพไปเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น นอกจากนี้ในการส่งมอบเงิน ก็มีได้ส่งมอบกันโดยตรงแต่ใช้ระบบทางธุรกิจ เช่น การโอนเงินทางธนาคาร ทั้งนี้แม้ว่าทางการสืบสวนจะได้รับความปรากฏว่า บุคคลเหล่านี้ร่ำรวยผิดปกติ หรือ มิได้มีรายได้อื่นใดที่จะสร้างความร่ำรวยได้มากขนาดนั้น แต่เมื่อฝ่ายรัฐไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินเหล่านั้นได้มาจากการกระทำความผิดต่อไป ศาลก็ไม่สามารถส่งมอบให้ผู้กระทำความผิดจึงใช้ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเครื่องค้ำประกันในการกระทำความผิดต่อไป รวมทั้งใช้สร้างอิทธิพล และบริวารให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อสนับสนุนและคุ้มครองการดำเนินงานของกลุ่มผู้กระทำความผิด หรือ องค์การอาชญากรรม

(ศูนย์บริการข้อมูล และกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2537 : 6)

ผลกระทบของธุรกิจผิดกฎหมาย

โดยทั่วไปการประกอบธุรกิจผิดกฎหมายนั้นจะมีการทำที่เป็นวงจรดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการศึกษาเรื่องธุรกิจผิดกฎหมายแต่ละประเภทนั้นมักจะพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจหนึ่งมักจะเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจอื่นๆ เช่น การใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดเพื่อสนับสนุนธุรกิจอื่นๆ เช่น การค้าอาวุธเถื่อน ลักลอบขนของหนีภาษี การค้าประเวณี และการพนัน เป็นต้น การประกอบธุรกิจผิดกฎหมายอย่างครบวงจรนั้น เกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้ทุนหลังจากสามารถสร้างอิทธิพลทางการเมืองและมีองค์การอาชญากรรมแล้ว ซึ่งทำให้การปราบปรามนั้นจะไม่สามารถสาวไปถึงผู้อยู่เบื้องหลังในระดับสูง เพราะจะมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาขัดขวาง ส่วนองค์การอาชญากรรมที่มีอาจจะเป็นได้ในหลายรูปแบบ คือทั้งที่มีมือปืนคุ้มครองอยู่ภายนอก และขณะเดียวกันก็จะมีการซื้อเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะในฝ่ายปราบปรามให้กลายเป็นแขนเป็นขาขององค์กร ซึ่งในกรณีเหล่านี้เอง จึงทำให้เป็นการยากที่จะหาหลักฐานสาวถึงผู้อยู่เบื้องหลังที่แท้จริง

Stanley Morris, director of the Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), สหรัฐอเมริกาได้ให้สัมภาษณ์เพื่อตอบคำถามว่า ทำไมจึงต้องมีการต่อต้านการฟอกเงิน

"...They will drive out honest business within the societies. Dirty Money, in fact drive out clean money, and what that would result in is economic power moving to organized crime. Economic power, of course, is convertible to political power in new, fragile democracies which suddenly find themselves beholden to criminal organizations (Cleaning up the Money Launderers, Global Issues, Electronic Journals of the US Information Agency, V.1, No. 7 : 8)"

ผลกระทบของธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้มีมากมายไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และรายได้ของรัฐ ซึ่งในที่นี้จะยกเฉพาะผลกระทบหลักๆของธุรกิจเหล่านี้ต่อการพัฒนาประเทศ

1) องค์การอาชญากรรม (Organized Crime)

การประกอบธุรกิจผิดกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่ใครก็สามารถทำได้ โดยสามารถรอดพ้นมือเจ้าหน้าที่ปราบปรามได้ ดังนั้น การประกอบธุรกิจเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่จะต้องมีการจัดองค์กรอย่างเป็นระบบที่จะสาวไปไม่ถึงผู้อยู่เบื้องหลัง

การศึกษาเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมในประเทศแถบอาฟริกาได้บ่งชี้ถึงความเกี่ยวเนื่องกันของธุรกิจที่ผิดกฎหมายกับองค์การอาชญากรรม โดยที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมดังกล่าวมักจะเป็นนักธุรกิจที่เป็นที่รู้จักในสังคม และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนไปหาผลประโยชน์ หรือคุ้มครองธุรกิจที่ผิดกฎหมายเหล่านั้นไว้ได้ และสิ่งที่พบควบคู่ไปในสังคมก็คือ การเติบโตของการคอร์รัปชันและอาชญากรรมในสังคม (Thomas 1992)

ในการศึกษาเรื่องคอร์รัปชันกับประชาธิปไตยของผศดร. พงษ์ไพจิตร และ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2537) ได้วิเคราะห์เรื่องนักธุรกิจท้องถิ่นที่มีผู้นิยมเรียกขานว่า เจ้าพ่อ ซึ่งเจ้าพ่อนี้มิใช่จะทำธุรกิจผิดกฎหมายเสียทุกราย แต่เป็นบุคคลซึ่งชาวบ้านนิยมชมชอบให้ความนับถือ ได้มีเจ้า

พอหลายรายที่มีอาชีพดำเนินไปใน 2 ทาง ด้วยกัน กล่าวคือ ในทางหนึ่งอาศัยความสัมพันธ์ที่มีเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีอำนาจมาทำธุรกิจที่ผิดกฎหมาย แต่ทำกำไรได้สูง เช่นดังธุรกิจต่างๆ ที่ได้อ้างถึงในงานวิจัยชิ้นนี้ การที่จะทำให้อำนาจเหล่านี้ดำเนินไปด้วยดี จะต้องมีส่วนที่มีมือปืน และสนับสนุนคิดตามมากมาย ส่วนในอีกทางหนึ่งนั้นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจะอาศัยความสัมพันธ์ดังกล่าวเพื่อเข้าไปรับการว่าจ้างธุรกิจของรัฐ เช่น สัมปทาน การก่อสร้าง เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะของการอุปถัมภ์พร้อมกันไปด้วย

อย่างไรก็ตามการเข้าแข่งขันผลประโยชน์ทั้งที่มาจากช่องทางในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมาย และธุรกิจที่ถูกกฎหมายนั้นอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งกันเอง โดยที่ถ้าหากไม่สามารถจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ลงตัว ความขัดแย้งดังกล่าวจะนำมาซึ่งการใช้กำลังเข้าประหัตประหารกัน หรือการใช้มือปืนของตนเองจัดการกับฝ่ายตรงกันข้าม และในจุดนี้จะกลายเป็นสงครามที่ทั้ง 2 ฝ่ายถล่มเข้าหากัน จนกว่าฝ่ายตรงกันข้ามจะพ่ายแพ้ไปในที่สุด อย่างไรก็ตามการเติบโตของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น การเข้าไปมีความสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติได้ทำให้บารมีของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นจนยากที่จะมีใครขึ้นมาทัดเทียมได้

โครงสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ได้พัฒนาควบคู่กันขึ้นมาทั้งในรูปแบบเศรษฐกิจและการเมือง กล่าวคือ ดังที่กล่าวไว้ในการศึกษาเรื่องห้วยใต้ดิน คนที่เป็นคนเดินโพยห้วยใต้ดินจะเป็นกลุ่มเดียวกับพวกหัวคะแนนเมื่อมีการเลือกตั้ง ดังนั้น การดำเนินการธุรกิจห้วยใต้ดินจึงเป็นการประกอบธุรกิจผิดกฎหมายในเชิงอุปถัมภ์พร้อมกันไปด้วย (โปรดดูเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองว่า ~~ด้วย~~ ห้วยใต้ดิน) ซึ่งขบวนการเหล่านี้จะเป็นป้อมปราการทำให้ยากแก่การปราบปรามได้ ดังที่นายตำรวจท่านหนึ่งซึ่งถูกส่งไปปราบอิทธิพลในจังหวัดแถบภาคตะวันออก ได้วิจารณ์ว่าเขาแทบจะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านกำลังเลย เพราะถูกขัดขวางโดยผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นที่สามารถติดต่อนักการเมืองระดับชาติได้โดยตรง ซึ่งมีผลให้ส่วนกลางของกรมตำรวจต้องวางเฉย จนเป็นการยากแก่การปราบปราม (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์ 2537)

หรือกรณีที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีได้กล่าวในการประชุมเพื่อปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติดว่า เป็นการยากที่จะปราบปรามเพราะหลังจากจับกุมผู้กระทำความผิดได้ แทนที่จะได้สอบสวนและสาวถึงต้นตอ ผู้อยู่เบื้องหลัง แต่จะมีผู้ใหญ่โหดเข้ามาเพื่อให้ประกันตัวออกไป หรือขอให้หลุดจากคดี

เหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงภาพองค์กรอาชญากรรมที่แท้จริงว่ามีขนาดใหญ่โตเพียงใด ไม่ใช่เพียงหัวหน้าหรือมือปืนกลุ่มหนึ่งเฉกเช่นในอดีต ขบวนการเหล่านี้ได้พัฒนาและสามารถฝังรากลึกกลงไปในสังคมไทย ดังที่ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นคนหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกล่าวว่า เขาสามารถตอบสนอง หรือช่วยเหลือประชาชนได้มากกว่าพวกข้าราชการและผู้แทน

ดังที่ได้มีการเปรียบเทียบว่ากลุ่มของเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเปรียบเสมือนสามเหลี่ยม ยอดสุดคือกลุ่มผู้มีอิทธิพล ข้างและขาของสามเหลี่ยมคือมือปืนและข้าราชการที่ฝักใฝ่ในกลุ่มอิทธิพลที่ให้การคุ้มครองเหล่านี้ทำให้สามารถช่วยเหลือปกปิดกิจการที่ไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ของผู้มีอิทธิพล (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคิต พิริยะรังสรรค์ 2537)

ในการศึกษาเรื่องบ่อนการพนันของสังคิต พิริยะรังสรรค์ ในงานวิจัยชุดนี้ ก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความเกี่ยวข้องของบ่อนการพนันกับองค์กรอาชญากรรม ซึ่งอยู่ในรูปของขบวนการคุ้มครองให้กิจกรรมเหล่านั้นสามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยองค์กรดังกล่าวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนหนึ่งเพื่อสร้างเกราะคุ้มครองขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง

ขบวนการดังกล่าวข้างต้นได้พัฒนาออกมาเป็นธุรกิจขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย อย่างไรก็ตามการเป็นสังคมที่มีสิ่งผิดกฎหมายดำรงอยู่อย่างมากมาย ความไม่โปร่งใสในการปราบปรามย่อมเป็นสิ่งล่อใจ อาชญากรในต่างประเทศพยายามเข้ามาหาทางแทรกแซงในกิจกรรมที่พอจะมีช่องว่างเหลือให้เบียดแทรก หรือ อาจจะเข้าไปในรูปการพึ่งพาต่ออิทธิพลท้องถิ่น ซึ่งในประการหลังยังไม่เป็นที่ชัดเจนมากนัก ตัวอย่างที่เด่นชัดก็คือ การเข้ามาของแก๊งต่างๆ เช่น แก๊งปากีสถาน แก๊งจีนฮ่อ ได้หวัน แก๊งยาภูเขา เป็นต้น ในกรณีของแก๊งปากีสถานมีรายได้หลักจากการรีดไถเรียกค่าคุ้มครอง การปลอมหนังสือเดินทาง การค้ายาเสพติดร่วมกับแก๊งชาวอิหร่าน (ประชาชาติธุรกิจ 9-12 พฤษภาคม 2539) หรือ ในกรณีของแก๊งได้หวัน-จีนฮ่อ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด (ประชาชาติธุรกิจ 6-8 พฤษภาคม 2539)

2. ผลทางด้านเศรษฐกิจ

ในการพิจารณาผลกระทบของเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายนั้นมี 2 ด้านด้วยกันกล่าวคือ ในด้านหนึ่งผลของธุรกิจผิดกฎหมายก็เหมือนธุรกิจถูกกฎหมายทั่วไปที่ก่อให้เกิดรายได้ และการจ้างงาน ในอีกด้านหนึ่งธุรกิจที่ผิดกฎหมายได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นด้านลบกล่าวคือ ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทรัพยากร ปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ และเนื่องจากธุรกิจผิดกฎหมายบาง

ประเภท เช่น ยาเสพติด มีผลกระทบทางลบที่ค่อนข้างรุนแรง กล่าวคือ ทำลายสุขภาพ ก่อให้เกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงซึ่งยังไม่ได้มีการประมาณการที่ชัดเจนขึ้นมา

- ผลกระทบทางบวก

การศึกษาถึงกิจกรรมที่ผิดกฎหมายในหลายประเทศได้แสดงให้เห็นว่าธุรกิจผิดกฎหมายเป็นแหล่งจ้างแรงงานขนาดใหญ่ เช่น ธุรกิจการค้ายาเสพติดในโคลัมเบียได้ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานถึง 200,000 คน ในทศวรรษ 1970 และน่าจะเป็น 500,000 คนในปลายทศวรรษ 1980 ในโบลิเวีย ก็เช่นเดียวกันประมาณว่ามีประชากรถึง 300,000 คนมีรายได้ จากธุรกิจการค้าโคเคน ตั้งแต่ขบวนการปลูก แปรรูป และขนส่ง ในเปรูประมาณ 100,000 ครอบครัว มีรายได้จากการค้ายาเสพติดเช่นเดียวกัน (Thomas 1992)

ในการศึกษาธุรกิจที่ผิดกฎหมายประเทศไทย ผลต่อรายได้และการจ้างงานแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในกิจกรรมหลายชนิด เช่น การค้าประเวณี และการพนัน ในเรื่องการค้าประเวณีมีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกือบ 1 ล้านคน (โดยเป็นผู้ค้าประเวณีประมาณ 800,000 คน และ นายหน้า หรือ ผู้จัดการค้าประเวณี, โปรดดูเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าแรงงานข้ามชาติเน้นกรณีการค้าหญิงไทยไปญี่ปุ่น) หรือ ในกรณีของหวยใต้ดินก็พบว่า มีบุคคลที่มีรายได้เสริมจากการเป็นผู้เดินโพยเกือบทั่วประเทศเป็นล้านคนที่เดิน โปรดดูเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน)

นอกจากนี้แล้วพบว่า กิจกรรมที่ผิดกฎหมายบางประเภท เช่น การพนันฟุตบอล มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมโดยตรงต่อกิจกรรมที่ถูกกฎหมายหลายประเภทด้วยกันไม่ว่าจะเป็นในกิจกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ทางด้านกีฬา เคเบิลทีวี รายการกีฬาทางวิทยุ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (โปรดดู พนันบอล : การเสี่ยงโชคของชนชั้นกลาง) หรือ ในกรณีของการค้าข้ามชาติ เช่น ยาเสพติด และการค้าประเวณีข้ามชาติ ก็ถือว่าเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศด้วย

- ผลกระทบทางลบ

เนื่องจากธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้จะให้ผลประโยชน์อันมหาศาล โดยที่กิจกรรมที่ถูกกฎหมายไม่อาจหัดเทียมได้ ผลประโยชน์มหาศาลเหล่านี้จะหมุนกลับมาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่

ผิดกฎหมายอื่นๆ เพื่อเป็นการขยายฐานของรายได้ เงินรายได้จากกิจการเหล่านี้ ถือเป็นการสะสมทุนซึ่งจะทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร และรวมถึงอำนาจในการที่จะก่อให้เกิดความไม่มียุติธรรมในระบบเศรษฐกิจได้ ฐานของทุนเหล่านี้ขยายใหญ่โตขึ้นมาจนมีอำนาจเหนือเศรษฐกิจถูกกฎหมายอื่นๆ ได้ ดังเช่นที่เกิดในโคลัมเบีย

การสร้างอิทธิพลทางกำลังเงินทำให้ผู้ประกอบการกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้สามารถไปมีบทบาทในกิจกรรมที่กำลังขยายตัวอย่างมากได้ โดยอาศัยที่ตนมีกำลังเงินมากกว่าคนอื่นทำให้มีโอกาสมากกว่า ในช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมาที่ประเทศไทยอยู่ในยุคที่เรียกว่ามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง กิจกรรม 2 ประเภทที่มีการขยายตัวค่อนข้างโดดเด่นคือ ตลาดหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งปรากฏว่าได้เกิดการเก็งกำไรตลาดหุ้น และอสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก ในจำนวนเหล่านี้ปรากฏว่าเงินที่ได้มาจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายก็เป็นหนึ่งในจำนวนนี้ และเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างทรงอำนาจเพราะเป็นทุนที่กระจุกอยู่ในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเท่านั้น กลุ่มเหล่านี้ได้อาศัยจังหวะนี้ในการเพิ่มทุนสินทรัพย์ของตนเอง ที่นอกเหนือจากการนำเงินสกปรกเข้ามาฟอก (การฟอกเงินสกปรกน่าจะเป็นเป้าหมายรองลงไป เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายการฟอกเงิน ดังนั้นเขาสามารถใช้วิธีการฟอกเงินรูปแบบอื่นๆ ได้ง่าย) กลุ่มเหล่านี้จะใช้กำลังเงินที่มีปั่นราคาของหุ้นหรือที่ดินให้ขึ้นราคาไปในระดับสูง และสามารถทำกำไรอย่างงดงามจากกิจกรรมเหล่านี้ อย่างไรก็ตามในการปั่นราคาเหล่านี้มันหมายความว่า ต้องมีผู้ลงมาร่วมเล่นด้วย ซึ่งก็คือพวกที่เราเรียกว่า นักเล่นหุ้นรายย่อยทั้งหลาย ในงานศึกษานี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะระบุว่าเงินเหล่านี้เป็นต้นเหตุของการเก็งกำไร เพียงแต่ต้องการที่จะมุ่งชี้ให้เห็นว่า เงินสกปรกเหล่านี้สามารถเข้ามามีบทบาทในการเล่นได้ง่าย และมีความได้เปรียบผู้เล่นคนอื่นๆ เพราะเป็นเงินที่ได้มาง่ายกว่าผู้ประกอบการธุรกิจถูกกฎหมายทั้งหลาย การเข้ามาร่วมเล่นจึงมีผลให้ความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะโน้มเอียง (Swing) มากกว่าปกติ อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดการชะงักงันของการปั่นราคาหรือเศรษฐกิจเริ่มประสบภาวะชะงักงัน กลุ่มเหล่านี้ก็จะถอนตัวเองออกและไปรอจังหวะการเข้าสู่กิจกรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงอื่นๆ ต่อไป ซึ่งมีผลให้ราคาขึ้นลง มีการแกว่งตัวสูง นำไปสู่ความไม่มียุติธรรมได้ และอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อความสนใจของนักลงทุนตัวจริง ในการศึกษาเรื่อง ธุรกิจผิดกฎหมายของประเทศโคลัมเบีย ได้พบ ความเกี่ยวข้องของเงินจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายถูกใช้ไปเพื่อบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย และการเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์เช่นเดียวกัน (Thomas 1992)

อันตรายที่จะก่อเกิดกับระบบเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดจากที่ยกตัวอย่างมาสามารถสรุปได้ใน 2 ประเด็นก็คือ ประการแรก ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน และสามารถทำให้ผู้เล่นเงินสกปรกมีโอกาสเข้ามาช่วงชิงทรัพยากรไปได้มากกว่าคนอื่น และ การผันตัวเองจากธุรกิจทำ

ถ้าทำได้ง่าย ๆ มาสู่ธุรกิจถูกกฎหมายที่ต้องเผชิญภาวะการแข่งขันอย่างเข้มข้น ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกเหนือจากการเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างจากธุรกิจของรัฐ และกิจการสัมปทานภาครัฐ เช่น เหล้า แล้วผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเหล่านี้มักจะนิยมลงทุนในกิจกรรมการบริการสาธารณะที่นิยมลงทุนในกิจการเหล่านี้ก็เพราะกิจการเหล่านี้สามารถต่อเนื่องหนุนช่วยกันได้ดีกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของตนเอง เช่นกิจการที่ถูกกฎหมายอาจจะเป็นช่องทางของการจัดจำหน่ายยาเสพติด การค้าประเวณี เป็นต้น

สำหรับประการที่สองที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ การมีส่วนที่ทำให้การดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทำได้ยากขึ้น ตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดก็คือ การปั่นราคาจะมีผลทำให้เกิดภาวะราคาเพิ่มขึ้นมาได้ นอกเหนือจากจุดนี้แล้วการควบคุมในเรื่องนโยบายการออม การใช้จ่ายทำได้อย่างไม่สมบูรณ์ เพราะกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเงินของตนอย่างฟุ่มเฟือย

นอกจากนี้แล้วกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ ยังไม่ต้องเสียภาษีให้รัฐ ในขณะที่กิจกรรมที่ถูกกฎหมายจะต้องเสียภาษีให้รัฐอย่างค่อนข้างมากยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของภาษีนิติบุคคล ซึ่งมีอัตรา 30 เปอร์เซ็นต์ของผลกำไร ในขณะที่กิจกรรมที่ผิดกฎหมายมีผลกำไรสูง ก่อผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ค่อนข้างมาก และไม่ต้องจ่ายภาษี

ความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นผลเสียกับระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยทำให้นักลงทุนทั้งในและนอกประเทศขาดความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจไทย อาจมีผลทางลบต่อการลงทุน

3. ธุรกิจการเมือง

นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ประเทศไทยเคยอยู่ภายใต้การควบคุมของทหารมาเป็นเวลาประมาณ 40 ปี ช่วง 20 ปีจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ถึงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 อาจนับว่าเป็นช่วงเวลาของการช่วงชิงอำนาจระหว่างทหารและพลังประชาธิปไตย นอกกระบบราชการ พลังประชาธิปไตยจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมพยายามดันให้ทหารถอยร่นออกจากเวทีการเมือง โดยพยายามสถาปนาระบบรัฐสภาประชาธิปไตย พลังฝ่ายประชาธิปไตยสามารถช่วงชิงอำนาจมาได้ในขณะนี้ แต่พบว่าระบบรัฐสภาประชาธิปไตยปัจจุบันมีจุดอ่อน และได้พัฒนาเป็นระบบที่เรียกว่า “ธุรกิจการเมือง” อย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยย่อ “ธุรกิจการเมือง” หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า มัทธิพลิติกส์ คือการที่นักการเมืองใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ตัวเองและพรรคพวก(อาจอยู่พรรคเดียวกันหรือต่างพรรค)ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สำเร็จ เมื่อได้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ต้องรอให้ได้เข้าร่วมเป็นพรรคร่วมรัฐบาลและต้องรองต่อไปเพื่อตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี เมื่อได้ตำแหน่งแล้ว ก็ใช้อำนาจและอิทธิพลจากตำแหน่ง “หาเงิน” ในรูปแบบต่างๆ ทั้งช่วยธุรกิจของตนเอง ทั้งคอร์ปชั่นเงินจากภาษีประชาชน และเรียกจากค่าคอมมิชชั่นหรือได้ “เงินตามน้ำ” จากโครงการขนาดใหญ่ที่เจ้ากระทรวงต่างๆ ต้องเป็นผู้อนุมัติ หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี การได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้ตำแหน่งในรัฐบาลจึงเป็นการทำธุรกิจอย่างหนึ่งนั่นเอง และเงินที่ซื้อเสียงก็คือส่วนหนึ่งของการลงทุน การ “หาเงิน” จึงเป็นการหากำไรจากธุรกิจการเมือง

การใช้เงินเพื่อนำตนเองและพรรคพวกชนะการเลือกตั้งมีมานานแล้ว การศึกษาของ ดร. สมบัติ จันทรวงศ์ชี้ว่า มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ในสมัยนั้นเรียกว่าการหาเสียง ต่อมาพัฒนาเป็นการ “ซื้อเสียง” การเลือกตั้งซ่อม พ.ศ. 2524 ที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีความสำคัญเพราะ

เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกๆที่มี การวางแผนหาเสียงโดยใช้เงินซื้อกันอย่างเป็นระบบที่รัดกุมทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การซื้อผู้สมัครบางคนให้ถอนตัวจากการแข่งขัน หรือการจัดตั้งห้วคะแนนให้รับผิดชอบตามจำนวนหลังคาเรือน...จากระดับหมู่บ้านขึ้นมาถึงระดับตำบลและอำเภอ. มีการแบ่งเขตความรับผิดชอบ...โดยห้วคะแนนไหนมีหน้าที่คอยตรวจสอบว่าการแจกเงินของห้วคะแนนได้ผลหรือไม่...สำหรับเงินที่แจกซื้อเสียงก็แจกในอัตราสูงกว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมา นอกจากนี้ก็ยังมียระบบโบนัส หรือเงินค่าตอบแทนพิเศษให้แก่ห้วคะแนนที่สามารถควบคุมและทำคะแนนเข้าเป้าอีกด้วย...(นอกจากนี้) มีการใช้คนเดินโพยหาขี้ดินของผู้สนับสนุนให้ท้องถิ่นของผู้สมัครบางคนให้เป็นประโยชน์ในการแจกเงินซื้อเสียงด้วย

(สมบัติ จันทรวงศ์, “เลือกตั้งวิกฤต”, 2536 : 187-8)

การเลือกตั้งซ่อมที่ร้อยเอ็ดครั้งนั้น อดีตนายกรัฐมนตรีนพเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลงสมัครรับเลือกตั้ง แข่งกับ พ.ต.ท. บุญเลิศ เลิศปรีชา จากพรรคกิจสังคม คาดหวังกันว่านพเอกเกรียงศักดิ์ลงสมัครเลือกตั้งเพื่อเตรียมตัวกลับเข้าไปเป็นนายกรัฐมนตรี การวางแผนหาเสียงจึงมีกลุ่มกำนันธุรกิจระดับชาติร่วมมือกับนักการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนกันมาก ฝ่ายคู่แข่งก็มีพรรคพวกมิใช่น้อย จึงต่อสู้กันอย่างเข้มข้น ประมาณการว่ามีเงินลงขันใช้จ่ายในการเลือกตั้งครั้งนั้นจากทุก ๆ ฝ่ายประมาณ 57 ล้านบาท และมีการเรียกขานการที่ผู้ลงสมัครทุ่มเงินซื้อเสียงจากผู้เลือกตั้งครั้งนี้ว่า “โรคร้อยเอ็ด” (สมบัติ จันทรวงศ์, อ้างแล้ว หน้า 187)

เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นตัวอย่างให้มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ส.ท. หรือ ส.จ. ในจังหวัดร้อยเอ็ด ต่อมาแพร่กระจายไปจังหวัดอื่น การซื้อเสียงเป็นระบบจึงได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการเลือกตั้งในทุกๆ สมัยรวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปีต่อๆ มา ในระยะแรกวงเงินที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปที่มีการประมาณการเอาไว้ประมาณ 300-400 บาท พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2531 เพิ่มขึ้นเป็น 4,000-5,000 ล้านบาท สำหรับการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535 (มีนาคม) ประมาณการไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท (สมบัติอ้างแล้วหน้า 215) สำหรับการเลือกตั้งครั้งล่าสุด กรกฎาคม 2538 ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประมาณการจากการสอบถามผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวของพรรคต่างๆ พบว่า วงเงินค่าใช้จ่ายสูงถึง 17,000 ล้านบาท¹ เฉพาะค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนมีมูลค่าตั้งแต่ 10 ล้านบาท 20 ล้านบาท ถึง 80 ล้านบาท นี่ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายของพรรคเรื่องการโฆษณา ไปสเตอร์ ฯลฯ หัวหน้าพรรคสำคัญต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาล การเลือกตั้งครั้งนั้นมีนักการเมืองระดับนักธุรกิจนำเข้ลงสนามทำให้พรรคอื่นๆ ต้องเพิ่มเงินซื้อเสียงนับเป็นการเลือกตั้งที่มีการซื้อเสียงเป็นมูลค่าที่สูงกว่าที่ผ่านมาในอดีต และได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ หมายความว่า การเลือกตั้งครั้งต่อไปก็ต้องใช้วงเงินพอ ๆ กัน หรือสูงขึ้นประมาณการว่าการเลือกตั้งเดือนพฤศจิกายน 2539 นี้คาดว่าจะวงเงินอาจสูงขึ้นร้อยละ 10

วงเงินเหล่านี้มาจากไหน ประเมินว่าประมาณร้อยละ 80 มาจากนักการเมืองธุรกิจที่เป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรคใหญ่ ๆ อยู่แล้ว หรือหัวหน้าพรรคการเมืองหน้าใหม่ที่มีธุรกิจมูลค่าหมื่นแสนล้านอยู่แล้ว ประมาณร้อยละ 20 ได้จากนักธุรกิจและนักการเมืองระดับท้องถิ่น ส่วนที่มาจากนักธุรกิจประเภท “เจ้าพ่อ” มีประมาณร้อยละ 10²

แม้ว่านักธุรกิจประเภท “เจ้าพ่อ” สนับสนุนด้านการเงินเพื่อการซื้อเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสัดส่วนต่ำ แต่พวกเขามีความสำคัญสูงมาก และมูลค่าทางเศรษฐกิจของพวกเขาคือการเมืองมีสูงกว่าวงเงินที่เขาร่วมลงขัน พวกเขาได้ลงทุนสร้างเครือข่ายพวกพ้อง ผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ทั้งที่เป็นชาวบ้านและข้าราชการมาโดยตลอดเป็นเวลาหลายปีแล้ว เครือข่ายสายสัมพันธ์ที่เจ้าพ่อสร้างไว้จะถูกแปรเป็นเครือข่ายจัดระบบซื้อเสียง ระบบหัวคะแนนได้อย่างทันทีทันใดเป็น “ทรัพยากรทางการเมือง” ที่มีค่ามหาศาล

¹ หนังสือพิมพ์ เดียงคิมทีไทย, 15 เมษายน 2538 ประเมินว่าพรรคใหญ่ 5 พรรค ถ้าต้องผู้ทุกพื้นที่เต็มรูปแบบน่าจะต้องใช้เงินพรรคละ 5,000 ล้านบาท 5 พรรคใหญ่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 25,000 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายของพรรคเล็ก ๆ รวมกันเป็นเงิน 5,000 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 30,000 ล้านบาท

² แหล่งข้อมูลได้มาจากนักวิจัยภาคสนามที่ทำการศึกษากการซื้อเสียงเลือกตั้งเดือนกรกฎาคม 2538 .

“เจ้าพ่อ” บางส่วนที่มีพฤติกรรมทำธุรกิจผิดกฎหมายหลายๆ คนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นช่องทางขยายธุรกิจของตนและพรรคพวกในกลุ่มนี้หลายๆ คน ร่ำรวยหรือมาจากตระกูลที่ร่ำรวยได้จากการทำธุรกิจที่โยงใยกับธุรกิจผิดกฎหมาย ปนเปื้อนกับธุรกิจถูกกฎหมาย อีกหลายคนมีนักธุรกิจประเภท “เจ้าพ่อ”³ อยู่เบื้องหลัง เจ้าพ่อบางคนทำธุรกิจห่วยได้ดิน บางคนค้ายาเสพติดด้วย บางคนค้าของเถื่อน (ไม้ น้ำมัน) เป็นผู้ลงทุนในกิจกรรมบ่อน บางคนหรือญาติของเขาเป็นผู้ร่วมลงทุนในธุรกิจผิดกฎหมายหลายอย่างปนเปื้อนกับธุรกิจถูกกฎหมาย

ดังนั้นธุรกิจผิดกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญไม่น้อยเลยทีเดียวในขบวนการซื้อเสียงเพื่อ “ธุรกิจการเมือง”

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นมิใช่ของใหม่ แต่ในช่วง 2-3 ปีนี้ สาธารณชนเริ่มสังเกตถึงการเพิ่มขึ้นของขนาด “ธุรกิจการเมือง” ในบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ดังเช่นกรณีอื้อฉาวระหว่างรัฐมนตรีบางรายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ การได้มาซึ่งที่ดินแบบที่ไม่โปร่งใสในบรรดารัฐมนตรีบางท่านในเขตต่างจังหวัดโดยเฉพาะที่หนองคาย นอกจากนี้ยังมีกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับนำของพรรคการเมืองที่สำคัญของไทยถูกกล่าวหาว่าอยู่เบื้องหลังการค้าของเถื่อนประเภทต่างๆ (เช่น น้ำมัน การค้าอาวุธสงคราม การค้าของเถื่อนอื่น ๆ การค้ายาบ้า การค้ายาเสพติดอื่นๆ) และพยายามใช้ความสัมพันธ์และเส้นสายในวงการเมืองระดับสูงปกป้องธุรกิจผิดกฎหมายดังกล่าว

การขยายตัวของ “ธุรกิจการเมือง” ในระบบการเมืองปัจจุบัน มีผลทำให้เราได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีปัญหาด้านคุณภาพ และมีผลพวงไปถึงการไร้สมรรถภาพในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เนื้อหาของการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเดือนพฤษภาคม และเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 มีประเด็นข้อกล่าวหาและข้อมูลที่น่ามาชี้แจงในสภาผู้แทนราษฎรให้เห็นความไม่โปร่งใสในพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่าน ดังสาธารณชนได้รับฟังกันแล้ว

³ “เจ้าพ่อ” ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายเสมอไป แต่มีอิทธิพล คือ มีอำนาจนอกเหนือหน้าที่ เช่น ใช้อิทธิพลบังคับให้ยอม ซึ่งมักเกิดจากอำนาจเงินและการมีความสัมพันธ์โยงใยกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และนักการเมืองระดับสูง เจ้าพ่อมีทั้งคุณสมบัติที่ผู้คนยำเกรงกลัวและส่วนที่ผู้คนนิยมชมชอบว่าให้ความอุปถัมภ์ผู้อื่นและจ่ายเงินบำรุงการกุศลเป็นประจำ ให้ดูงานเขียนของ เวียงรัฐ เนติโพธิ์(2537), ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังศิต พิริยะรังสรรค์ (2537 : บทที่ 4)

4. สังคมวิฤติ

ขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายหลายประเภท เช่น การค้ายาเสพติด ค้าผู้หญิง ค้าของผิดกฎหมาย ค้าอาวุธสงคราม หว่ยใต้ดิน และบ่อน ฯลฯ ขบวนการนี้มีการจัดระเบียบองค์กร และมีเครือข่ายที่กว้างขวางทั่วประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนกระทั่งถึงจังหวัดและเชื่อมโยงกับเครือข่ายในต่างประเทศด้วย ผู้ที่อยู่ในองค์กรและเครือข่ายมีทั้งผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น นักการเมือง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู และพระ ฯลฯ

ขบวนการนี้ไม่เพียงแต่ทำธุรกิจที่ผิดกฎหมาย หากแต่บุคคลในขบวนการนี้จำนวนหนึ่งยังทำธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายควบคู่กันไปด้วย การทำธุรกิจที่ถูกกฎหมายช่วยให้คนกลุ่มนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบุคคล องค์กร และสถาบันต่างๆ ของสังคมได้อย่างชอบธรรม และได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลชั้นนำและสาธารณชนอีกด้วย

อำนาจทางเศรษฐกิจของขบวนการนี้ที่อยู่ในระดับที่สูงมาก ทำให้เครือข่ายของขบวนการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ จากคนหลากหลายอาชีพ เช่น จากนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ผู้หญิง เกษตรกร ชาวนา แม่ค้า ชาวสลัม ข้าราชการและนักธุรกิจ ฯลฯ

ธุรกิจหว่ยใต้ดินและบ่อนการพนันเป็นแหล่งดึงดูดเงินจำนวนมหาศาลจากเกษตรกร คนงาน แม่ค้า พ่อค้า และผู้มีรายได้น้อยทั่วประเทศทุกๆ สองสัปดาห์ ธุรกิจยาเสพติดก็เป็นธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่สามารถดึงดูดเงินจากนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ผู้หญิง และหญิงบริการ ฯลฯ ได้อย่างต่อเนื่อง ธุรกิจเหล่านี้ไม่ใช่เพียงแต่ทำให้ครอบครัวจำนวนมากประสบภาวะตึงเครียด ขัดแย้ง และล่มสลายไปในที่สุด หากแต่ยังดึงดูดเยาวชนหญิงชายจำนวนมากให้เข้าสู่อุตสาหกรรมทางเพศตั้งแต่เยาว์วัย

ขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีส่วนสนับสนุนวัฒนธรรมการบริโภคแบบเลว เกิด สร้างค่านิยมการบริโภคแบบฟุ้งเฟ้อ และค่านิยมการชอบเสี่ยงแสวงโชคลาภอย่างหลักลอย ขบวนการนี้มีบทบาทอย่างสำคัญในการบ่อนเซาะทำลายจริยธรรมของผู้ปรารถนาจะทำงานหนักด้วยความขยันขันแข็ง และ สร้างเนื้อสร้างตัวด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขบวนการใช้การเก็งกำไรราคาที่ดิน และที่อยู่อาศัย จนกระทั่งทำให้คนรุ่นใหม่ที่เพิ่มเข้าสู่ตลาดหมดโอกาสที่จะมีที่อยู่อาศัยที่

เป็นของตัวเองได้ ขบวนการนี้ทำให้คนรุ่นใหม่เป็นคนรุ่นที่ไร้ซึ่งความหวังในเรื่องที่อยู่อาศัยอย่างสิ้นเชิง

ขบวนการนี้มีอิทธิพลค่อนข้างมากที่แปรให้ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ กลายเป็นระบบธุรกิจการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ ปัญหาเศรษฐกิจไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ จนกระทั่งเรื่องร้องกลายเป็นปัญหาทางโครงสร้าง และคนส่วนใหญ่ในสังคมต้องประสบกับภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลา ความมั่นคงในอาชีพและความมั่นคงในชีวิตมีน้อย และ คุณภาพชีวิตมีปัญหาค่อนข้างมาก

ขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจดำรงอยู่และเติบโตอยู่ภายใต้การคุ้มครองของบรรดาข้าราชการประจำและนักการเมืองจำนวนหนึ่ง บรรดาข้าราชการและนักการเมืองเหล่านี้อาศัยการทุจริตและคอร์รัปชัน เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตน ในขณะที่เดียวกันข้าราชการและนักการเมืองเหล่านี้ก็อาศัยขบวนการอาชญากรรมเป็นกลไกในการช่วยค้ำจุนอำนาจของพวกเขาด้วย ในทางกลับกันเพื่อตอบแทนการคุ้มครองข้าราชการและนักการเมืองขบวนการอาชญากรรมก็กลายเป็นเครือข่ายของห้วคะแนน และเป็นผู้อุดหนุนการเงินในบางระดับให้แก่พรรคการเมืองของนักการเมืองเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

พิเชียร คุระทอง 2538. 108 *วิธีฟอกเงิน โจรเลือนอก* สำนักพิมพ์มติชน กรุงเทพมหานคร

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์ 2537. *คอร์รัปชันกับประชาธิปไตย*. ศูนย์ศึกษา
เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2537 *การป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน*. ฝ่ายพิมพ์กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, กรุงเทพมหานคร.

International Narcotics Control Strategy Report, 1995.

Powis, R.E. 1992. *The Money Launderers*. Probus Publishing Company, Singapore

Morris, S. 1996. "Cleaning up the money Launderers" *GLOBAL ISSUES, Electronic Journals
of the U.S. Information Agency* v.1 No 7.

Thomas, J.J. 1992 *Information Economic Activity*, Harvester Wheatheaf, Newyork, London
Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore.

หนังสือพิมพ์

เดลินิวส์ 30 ต.ค. 2538

Economist 25 มี.ย. 2537

ประชาชาติธุรกิจ 28-31 มี.ค. 2539

ประชาชาติธุรกิจ 26-28 ก.พ. 2539

ประชาชาติธุรกิจ 21-24 มี.ค. 2539

ประชาชาติธุรกิจ 25-27 มี.ค. 2539

ประชาชาติธุรกิจ 6-8, 9-12, พ.ค. 2539

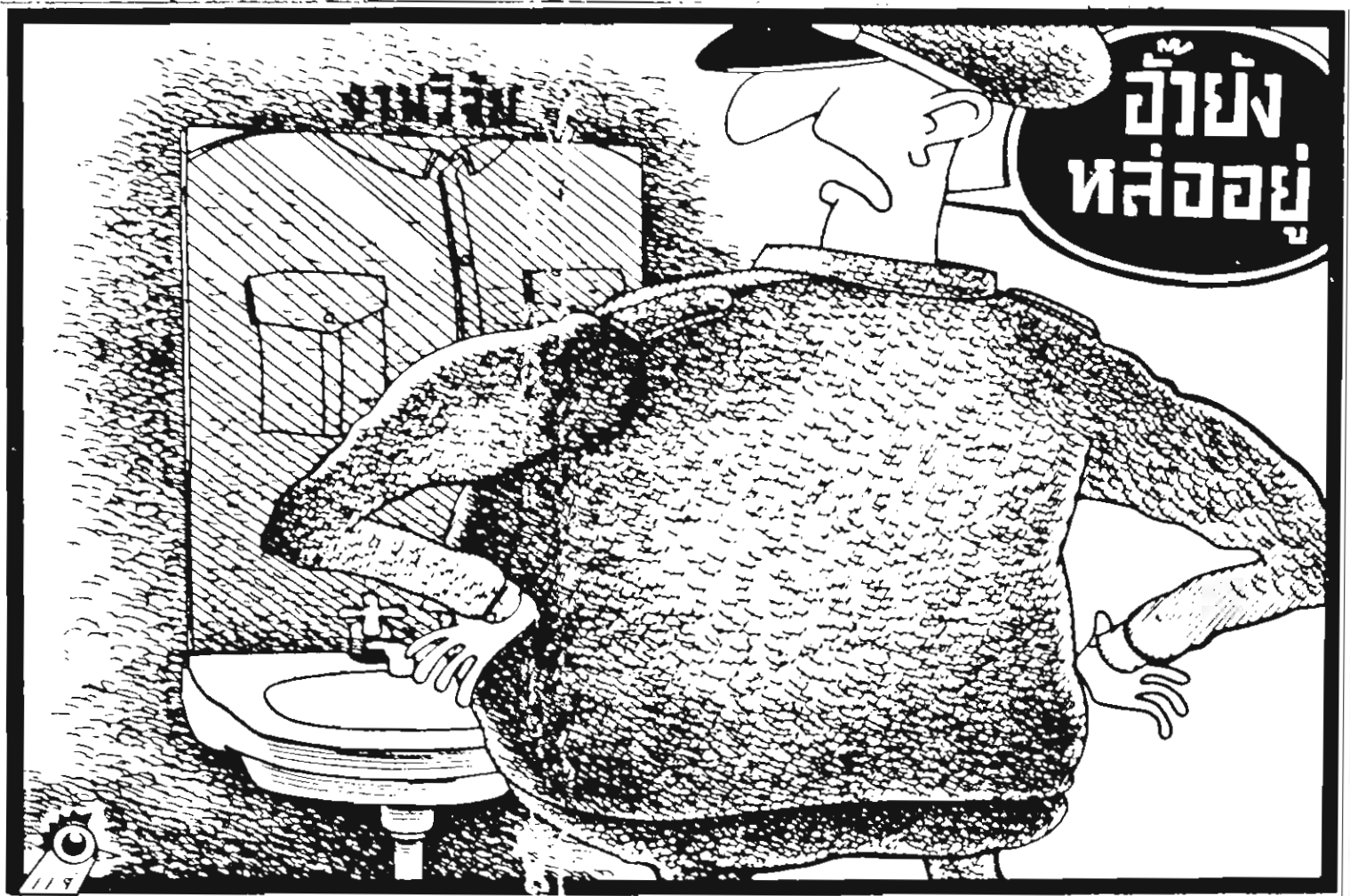
มติชน 10, 11, 12 พ.ค. 2539

มติชน 23, 30 มี.ย. 2539

ผู้จัดการ 13 ต.ค. 2538

Bangkok post July 2 1994

Bangkok post July 14 1994

นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

โดย

ศ. ไชยยศ เหมะรัชตะ

นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

ศ. ไชยยศ หะมะรัชตะ

บททั่วไป

การฟอกเงิน หรือ Money Laundering คือการทำ "เงินสกปรก" ที่ได้มาจากการกระทำผิดให้ดูเป็น "เงินสะอาด" ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยเรา แต่ในต่างประเทศ การฟอกเงินนั้นได้เกิดขึ้นมานานพอสมควรแล้ว และถือเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ที่ได้ทรัพย์สินหรือเงินมาจากการกระทำผิด แต่ไม่ต้องการให้ใครทราบจึงใช้วิธีการซุกซ่อนแบบธรรมดา ก็คือ ใส่ตู้เซฟให้มิดชิด ซ่อนไว้ในกำแพงหรือฝ้าผนัง หรือแบบโบราณคือ ใส่โอ่ง ฝังดินไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีรายได้จากการประกอบอาชญากรรมเป็นจำนวนมากมหาศาล เช่น ผู้ค้ายาเสพติดจะมีวิธีการที่ดีกว่าคือ ใช้วิธี "ฟอกเงิน" เพื่อช่วยปกปิด หรืออำพรางการทำความผิดของตน และยังใช้ทรัพย์สินที่ได้ "ฟอก" หรือเปลี่ยนสภาพเป็น "เงินสะอาด" แล้ว เป็นทุนในการขยายงานการค้ายาเสพติด หรืออาชญากรรมอื่น และใช้ในการคุ้มครองตลอดจนสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรอาชญากรรมดังกล่าวด้วย

วิธีการฟอกเงินที่ง่ายที่สุดคือ การเปิดบัญชีเงินฝากส่วนบุคคลในนามของบุคคลต่าง ๆ เพื่อมิให้ติดตามหาเจ้าของที่แท้จริงได้ และเงินฝากเหล่านี้อาจถอนจากบัญชี โดยการจ่ายเช็คให้แก่บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นเจ้าของเงินนั้นเองก็ได้ หรือโอนไปยังธนาคารอื่นต่อไป

การโอนเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด หรือ อาชญากรรมอื่นอาจกระทำนอกระบบสถาบันการเงินโดยใช้ "โพยก๊วน" ซึ่งเป็นกระดาษเขียนตัวอักษรจีนโบราณตามหรือสื่คำ อันเป็นรหัสที่รู้กันเฉพาะผู้ที่อยู่ในแวดวงของการค้ายาเสพติด หรืออาชญากรรมอื่นว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ที่ถือโพยก๊วนนี้

ต่อมา วิธีการฟอกเงินก็มีขึ้นอีกหลายวิธี เช่น การนำเงินไปซื้อทรัพย์สินที่มีค่า หรือ ทองคำ หรือนำเงินฝากไว้ในบัญชีลับ หรือนำมาซื้อหุ้นในตลาดหุ้น หรือส่งเงินไปฝากไว้ยังสถาบันการเงินต่างประเทศ ซึ่งระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นไม่มีการควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อให้เงินเข้าไปอยู่ในระบบการเงินของประเทศนั้น แล้วโอนเงินนั้นกลับไปสู่ผู้ค้ายาเสพติดหรือ อาชญากรด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ทางโทรคมนาคม (wire transfer) เป็นต้น เงินนั้นก็เปลี่ยนสภาพเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย

และเหตุที่ประเทศไทยเราซึ่งสภาพทางภูมิศาสตร์มีอาณาเขตเชื่อมต่อกับบริเวณที่เรียกกันว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" ต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้ง ทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา จึงต้องประสบกับปัญหายาเสพติด อยู่มิใช่น้อย ซึ่งผู้ที่ได้ประโยชน์จากปัญหายาเสพติด ก็จะมีแต่กลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายาเท่านั้น และ บุคคลเหล่านี้ก็นำเงินที่ได้ไปทำการฟอกเงิน และตราใบที่ประเทศไทยยังขาดมาตรการกฎหมายที่จะแก้ไขปัญหการฟอกเงินได้อย่างครบถ้วนแล้ว ปัญหายาเสพติด และการประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ก็ยังเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ต่อไปอีกนานเท่าอนาน

การประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้ายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญ และมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเป็นอย่างมาก ในปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจนั้น ผู้ที่หาเงินได้มาด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย และนำเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ถือได้ว่าเงิน เหล่านี้ไม่ได้เกิดจากผลิตผลทางการผลิต ซึ่งก็มีผลไม่ต่างกับการพิมพ์ธนบัตรขึ้นมาใช้เอง เมื่อ ปริมาณของเงินมากขึ้น แต่ผลผลิตเท่าเดิม เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ สำหรับผลกระทบ ทางด้านการเมืองก็มีมาก ผู้ที่ได้เงินมาจากการกระทำความผิด จะนำเงินที่ได้บางส่วนให้แก่นักการเมือง ข้าราชการผู้ทรงอิทธิพล ที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่กระทำความผิดได้ ผลที่เกิดขึ้นก็คือทำให้ สถานภาพของสถาบันการเมืองไม่ดีเท่าที่ควร ใ้ด้นักการเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ได้ให้ความเอาใจใส่ในหน้าที่ของตน ก่อให้เกิดผลเสียต่อระบอบประชาธิปไตย ผลกระทบด้านสุดท้าย ซึ่งมีผลอย่างมากต่อประชาชน คือผลกระทบทางด้านสังคม ดังที่ได้ทราบกันอยู่แล้วว่า เงินได้ที่ได้ มาจากการฟอกเงินที่มากที่สุดคือ การค้ายาเสพติด เมื่อมีการค้ายาเสพติดมากขึ้น จะทำให้ ประชาชนเสพยากันมากขึ้น ก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้เสพ ซึ่งโดยมากจะเป็นเยาวชนของชาติ เกิดผู้ กระทำมิชฉาชีพมากขึ้น เพราะผู้เสพต้องการเงินมาซื้อยาทำให้สังคมไม่มีความสุข

ผู้ประกอบอาชญากรรมส่วนใหญ่จะจัดในรูปขององค์กรที่มีเครือข่ายกว้างขวาง มีผู้ให้การสนับสนุน ลงทุน วางแผน และดำเนินงานมิใช่น้อย นอกจากนี้ ยังมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และผู้

มีอิทธิพลต่าง ๆ เพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับผลตอบแทนสูง บุคคลเหล่านี้จึงยังมีความประสงค์ที่จะกระทำความผิดอยู่มาก การปราบปรามจึงเป็นไปได้ยากทั้งทางคดีนโยบายน และการปฏิบัติงาน นอกจากนี้อาชญากรรมบางอย่างเช่น การค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย (victimless crime) เพราะผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายด้วยนั้น ไม่ประสงค์ที่จะมาร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ เพราะมีความต้องการเสพยา และคนจะมีความผิดฐานเสพยาจนเสพติดตามกฎหมายด้วย

เนื่องจาก การฟอกเงินในปัจจุบันมีวิธีการจับจ่าย และรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเป็นอย่างมาก และในปัจจุบันประเทศไทยมีการค้าขาย และการลงทุนกับต่างประเทศมาก เป็นผู้ส่งสินค้าออกที่สำคัญ ประเทศไทยจึงควรที่จะแสดงจุดยืนให้แน่ชัดในเรื่องของเงินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีนโยบายที่แน่ชัดในการพัฒนาระบบการเงินให้เป็นสากล เพื่อปรับตัวเข้าสู่มาตรฐานสากลหลายด้าน เช่น นโยบายเสรีด้านดอกเบี้ย การเปิดตลาด การเปิดเสรีทางการไหลเข้า-ออกเงินทุน การเข้าสู่มาตรฐาน BIS (Bank for International) เพื่อเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคนี้เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะมีการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างจริงจัง มีการนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกันการฟอกเงินมาใช้โดยตรง เพราะลักษณะของกฎหมายกีดการฟอกเงินที่สมบูรณ์แบบจะต้องครอบคลุมถึงการบังคับใช้กับการกระทำความผิดมูลฐานประเภทอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป ไม่จำกัดเฉพาะแต่เพียงความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเท่านั้น

ความหมาย

คำว่า “การฟอกเงิน” (Money Laundering) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้เงินที่ได้มาโดยการกระทำที่มีข้อขัดแย้งกฎหมาย หรือได้มาโดยการไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต สรุปคือ การทำเงินที่สกปรกให้สะอาดนั่นเอง

ลักษณะของการฟอกเงิน

เมื่อได้ทราบความหมายของการฟอกเงินแล้ว ต่อไปจะได้มารู้จักกับลักษณะของการฟอกเงินว่ามีการนำเงินสกปรกที่ได้มานั้น มาทำโดยวิธีใดบ้างเพื่อให้เงินนั้นสะอาด และการฟอกเงินนั้นไปทำการฟอกที่ใดบ้าง

1. รูปแบบของการฟอกเงิน

1.1 การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ ลักษณะของการฟอกเงินนี้เป็นที่นิยมกันในสมัยก่อน แต่เนื่องจาก ในปัจจุบันเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมีจำนวนมาก การขนส่งเงินดังกล่าวจึงทำได้ยาก และอาจเป็นที่พ่งเล็ง ประกอบกับบางประเทศมีการใช้มาตรการกำกับควบคุมการทำธุรกิจด้วยเงินสด การฟอกเงินในลักษณะนี้จึงมีน้อยลง

1.2 การส่งเงินสด หรือโอนเงินออกนอกประเทศ จะมีการทำกันมากในประเทศที่ไม่มี การควบคุมระบบธนาคาร หรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวด

1.3 การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ ลักษณะนี้มักจะใช้กันมากในประเทศที่ไม่มีการควบคุมการฟอกเงิน หรือบางครั้งจะมีการใช้นามแฝง ชื่อปลอมเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่สืบได้ว่าใครเป็นเจ้าของเงินที่แท้จริง

1.4 การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้น ลักษณะนี้เป็นที่นิยมกระทำมาก ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจตั้งเป็นบริษัทหรือกิจการขึ้นมา หรือไปซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน และเป็นกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสด ทำให้ธุรกิจดังกล่าวค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้นมา

1.5 อื่น ๆ เช่น การนำเงินสดไปซื้อตราสารที่เปลี่ยนมือได้ การซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การซื้อที่ดิน หรือทรัพย์สินอื่นที่มีค่า เป็นต้น

2. แหล่งที่มาของการฟอกเงิน

แหล่งที่มาของการฟอกเงินมีมากมาย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 แห่งใหญ่ คือ เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย และเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย แต่ต้องการปกปิด

2.1 เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย

ก) การค้ายาเสพติด เป็นแหล่งที่มาขนาดใหญ่ของการฟอกเงิน และถือได้ว่าเป็นเงินสกปรกที่มีจำนวนมากที่สุด

ข) วงการเมือง การคอร์รัปชัน

ค) การฉ้อโกงประชาชน เช่น การเล่นแชร์

ง) อื่น ๆ เช่น จากวงการพนัน เงินจากกลุ่มเศรษฐกิจที่ได้รับมาจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง เช่น สัมปทาน

2.2 เงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย แต่ต้องการปกปิด เพราะเนื่องจากเหตุผลบางประการ

ก) เงินจากบริษัท บางบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีรายได้จำนวนมาก แต่ไปตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่มีความมั่นคงทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ จึงมีการนำเงินจากประเทศเหล่านี้ออกไปยังแหล่งอื่นเพื่อปิดบังที่มา และจำนวนเงิน เช่น บริษัทน้ำมัน หรือแร่ธาตุ เป็นต้น

ข) เงินส่วนตัวที่ต้องการปกปิด ซึ่งอาจจะเงินที่ได้รับมรดกแต่ไม่ต้องการให้ญาติพี่น้องทราบ เป็นต้น

ค) เงินจากรัฐหรือประเทศต่าง ๆ เป็นเงินที่เจ้าของนำไปเก็บไว้เพื่อเอาไปทำการอย่างอื่นต่อไป โดยไม่ต้องการให้ใครทราบแหล่งที่มา และจำนวนเงิน เช่น เงินราชการลับ เงินค่าสัมปทานต่าง ๆ เป็นต้น

ง) อื่น ๆ เช่น จากวงการพนัน ในบ่อนคาสิโนบางประเทศ

จะเห็นได้ว่า เงินบางประเภทนั้นอาจได้มาทั้งจากแหล่งที่มาโดยผิดกฎหมายหรือถูกกฎหมายก็ได้ เช่นเดียวกัน

สถานที่สำหรับการฟอกเงิน

สถานที่สำหรับการฟอกเงินนั้นมีหลายแห่ง สามารถแยกออกเป็น แหล่งนอกประเทศ และในประเทศ ได้ดังนี้คือ

1. แหล่งนอกประเทศ

1.1 ธนาคารในบางประเทศ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นมีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าจึงกระทำไม่ได้ยาก เว้นแต่จะได้รับการร้องขอจากรัฐบาลประเทศแหล่งที่มาของเงินที่ไม่ถูกต้อง

1.2 สถาบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียน

1.3 ประเทศเล็ก ๆ ในยุโรปที่ไม่มีรายได้หลักเป็นที่แน่นอน เช่น ประเทศโมนาโก ประเทศโลปีเรีย เป็นต้น

1.4 ประเทศแถบศูนย์กลางทางการเงิน เช่น ในแปซิฟิกตอนใต้ หรือเกาะเล็กหลายแห่ง นอกฝรั่งเศส หรืออังกฤษ เรียกว่า เกาะไอร์แลนด์ออฟมันด์ เกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เช่น ยิบเบลาตา มอลตา เป็นต้น

2. แหล่งในประเทศ

2.1 บ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย

2.2 ตลาดหลักทรัพย์

2.3 การค้าขายอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นที่ราคาสูง เช่น อัญมณีต่าง ๆ

2.4 การเปลี่ยนเป็นเงินสกุลอื่น ๆ

2.5 การโอนเงินหรือสินทรัพย์ให้ผู้อื่นถือแทน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่น้อย

การป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ

1. มาตรการความร่วมมือเพื่อสกัดการฟอกเงินระหว่างประเทศ

เนื่องจากปัญหาการฟอกเงินเป็นปัญหาทั้งในประเทศ และระดับระหว่างประเทศ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ประเทศใดประเทศหนึ่งจะแก้ปัญหาฝ่ายเดียวไม่ได้ อารยประเทศจึงได้พยายามหาวิธีการป้องกันร่วมกัน ได้มีการประชุมหารือเสนอมาตรการต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้นานาประเทศ ดำเนินการป้องกันมิให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินถูกนำไปใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน ดังนั้น จึงมีการตกลงทำข้อตกลง ข้อบังคับ และอนุสัญญาต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.1 EC Council Directive

ในกลุ่มประชาคมยุโรป ได้ตกลงกันว่าเห็นควรที่จะกำหนดหลักการสำคัญ เพื่อยุติการฟอกเงินและส่งเสริมความร่วมมือในการปราบปราม ตลอดจนการดำเนินการตามกฎหมายกับอาชญากรที่ทำการฟอกเงิน ซึ่งรวมถึงกระบวนการอาชญากรรมทั้งในประเทศสมาชิก และประเทศที่มีใช่สมาชิก คือการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และสถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องให้ลูกค้าแสดงตนเปิดเผยข้อมูล เมื่อเริ่มมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในกรณีที่ลูกค้ากระทำการแทนในนามของผู้อื่น สถาบันการเงินจะต้องใช้มาตรการที่มีเหตุผล เพื่อให้ลูกค้าเปิดเผยถึงตัวของผู้ที่ถูกอ้างว่าเงินนั้นได้โอนในนามของตน

1.2 Council of Europe Convention

อนุสัญญานี้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการบังคับให้สถาบันการเงินรายงานบัญชี ส่งมอบบันทึกทางการเงินที่ต้องสงสัยว่ามีการฟอกเงินเกิดขึ้น และธนาคารไม่ควรนำมาเป็นเหตุผลในการปฏิเสธการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ นอกจากนี้ อนุสัญญานี้ยังให้ถือว่า การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาด้วย

1.3 Vienna Convention or United Nations Vienna Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (อนุสัญญาเวียนนา หรืออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ก.ศ .1988)

อนุสัญญาเวียนนาได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2531 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เพื่อต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งประเทศต่าง ๆ ยอมรับกันว่ามี การขยายตัวอย่างรวดเร็วในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ และรวมถึงการฟอกเงินด้วย สารสำคัญของอนุสัญญานี้ คือ

- (1) กำหนดข้อบังคับให้การฟอกเงินผิดกฎหมายเป็นความผิดทางอาญา
- (2) สนับสนุนการร่วมมือระดับนานาชาติ เพื่อเป็นการสะดวกในการสืบสวน
- (3) กำหนดให้สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้
- (4) กำหนดหลักการที่จะสนับสนุนการร่วมมือในการสืบสวน
- (5) กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินการให้ เรื่องการรักษาความลับของลูกค้าธนาคาร

ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนคดีอาชญากรรม

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในทางกฎหมายอาญา เช่น การหาพยานหลักฐาน การค้น การยึดทรัพย์ การตรวจสอบวัตถุ ข้อมูล รวมทั้งรายงานของสถาบันการเงิน หรือนิติบุคคลในทางธุรกิจ และกำหนดโทษ เช่น จำคุก ปรับ และริบทรัพย์ เป็นต้น

1.4 Basle Committee Statement (ข้อกำหนดแนวทางของบาเซล)

ข้อกำหนดของบาเซลนี้เกิดขึ้นจากการประชุมของผู้แทนจากธนาคาร และผู้บริหารของ G10 (Group of Ten) ณ กรุงบาเซล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของสถาบันการเงิน และป้องกันอาชญากรที่ใช้ระบบธนาคารระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม โดยกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนที่แท้จริง งดให้บริการกับลูกค้าที่ไม่สามารถให้ข้อมูลส่วนตัว หรือหลักฐานอื่นที่ยืนยันว่าตนเองไม่ได้เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย โดยให้ข้อมูลของลูกค้าเท่าที่จะทำได้ตามกฎหมายเกณฑ์ที่มีอยู่ตามข้อกำหนดนี้ยึดหลักที่ว่า ธนาคารต้อง "รู้จักลูกค้า" (know your customer)

1.5 Financial Action Task Force (FATF)

FATF เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อต่อต้านการฟอกเงินที่ผ่านสถาบันการเงิน มีการประชุมระหว่างประเทศในกลุ่ม G7 เพื่อพัฒนาแนวความคิดในการป้องกันการฟอกเงิน ซึ่งมีข้อเสนอ 40 ข้อที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา กฎหมายการธนาคาร และความร่วมมือระหว่างประเทศ และข้อเสนอเหล่านี้มีหลักการสอดคล้องกับ Vienna Convention หลักการที่สำคัญมีดังนี้

(1) การลงโทษการฟอกเงินผิดกฎหมาย โดยมีการกำหนดฐานความผิด และโทษของการฟอกเงิน บางประเทศมีการกำหนดความผิดเฉพาะกับการกระทำโดยเจตนา แต่บางประเทศนั้นจะกำหนดความผิดรวมถึงกรณีที่ไม่เจตนาด้วย บทลงโทษมีตั้งแต่โทษปรับ จำคุก และการห้ามไม่ให้ประกอบอาชีพบางประเภท

(2) การยึดและอายัดทรัพย์สิน ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่จะมีการกำหนดมาตรการภายในประเทศให้ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด บางประเทศยังครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงินอีกด้วย

(3) กฎหมายเรื่องการเปิดเผยความลับของธนาคาร (Bank Secrecy Laws) และข้อกำหนดเรื่องการรายงาน

(ก) ประเทศสมาชิกทุกประเทศ กำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนในการฝากเงิน และไม่อนุญาตให้มีการใช้ชื่อบัญชีที่ปกปิดชื่อจริงของลูกค้า

(ข) ประเทศสมาชิกบางประเทศ กำหนดให้ธนาคารทำการเก็บประวัติข้อมูลในการทำธุรกิจไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการต่อต้านการฟอกเงิน และอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น ข้อมูลด้านธุรกิจ เงินสดมูลค่าสูง หรือข้อมูลธุรกิจด้านการต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะส่งมอบให้ผู้รักษากฎหมายได้ในกรณีที่มีคำสั่งศาล

(ค) การสืบค้นหาธุรกิจที่ต้องสงสัย ผู้รักษากฎหมายสามารถสืบค้นหาได้โดยอาศัยให้ธนาคารที่จัดตั้งระบบการตรวจค้นหาธุรกิจที่น่าสงสัยได้ โดยที่ธนาคารนั้นไม่มีความผิดในข้อหาเปิดเผยความลับของลูกค้า แต่อย่างไรก็ตามบางประเทศยังไม่สามารถรายงานธุรกิจดังกล่าวได้ เพราะเป็นการขัดต่อกฎหมาย Bank Secrecy Law

การประชุมระหว่างประเทศมีขึ้นหลายครั้ง แม้จะมีได้กำหนดบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ตกลงไว้ทุกประการ แต่ก็เป็นการกระตุ้นให้นานาประเทศต่างพยายามหาวิถีทางในการป้องกันและปราบปราม โดยมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย มาตรการสำหรับสถาบันการเงินขึ้น ให้สถาบันการเงินต้องบันทึกการจ่ายเงิน ในแต่ละครั้งที่มีจำนวนสูง

และพร้อมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบได้ และยังคงรายงานเกี่ยวกับการฝาก การถอน การโอนเงินของลูกค้า บางประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า ก็ถูกแรงกดดันจากข้อตกลงและอนุสัญญาทำให้ต้องยกเลิกกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมายภายในที่ขัดกันเสียก็มี

การต่อต้านการฟอกเงินผิดกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ก็ยังมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปในหลายเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักการของกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้ต่างก็พยายามที่จะหาแนวร่วมคือสมาชิกเพิ่มเติม และหามาตรการต่าง ๆ ที่รัดกุมมากกว่านี้ ซึ่งจะได้อีกศึกษากฎหมายของแต่ละประเทศต่อไป

กฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ

ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาได้มีการปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถใช้เป็นมาตรการในการปราบปรามการฟอกเงินได้ โดยมีการแก้ไขในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 462.31 ให้ถือว่าการแปลงสภาพทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรม (การฟอกเงิน) เป็นความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด ได้แก่ การเปลี่ยน โอนกรรมสิทธิ์ การครอบครอง หรือมอบแก่บุคคลหรือสถานที่ใด ๆ โดยการขนส่ง ส่งผ่าน เปลี่ยนแปลง จำหน่าย หรือกระทำการอื่น ๆ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ต่อทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์แห่งทรัพย์สินนั้นด้วย โดยมีเจตนาเพื่อปกปิด หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ของทรัพย์สินดังกล่าว โดยรู้ว่าส่วนหนึ่งส่วนใด หรือ ทั้งหมดของทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ของทรัพย์สินนั้น ได้รับมาจาก หรือมีแหล่งที่มาโดยตรงหรือทางอ้อม จากผลของการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

(1) การประกอบวิสามัญอาชญากรรม เช่น กระทำความผิดฐานต่าง ๆ ดังนี้ คือ การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การทุจริตต่อราชการ การประพฤติเป็นเจ้าของบ่อนพนัน การเล่นเกมพนัน การประกอบกิจการช่องโศกณี การฉ้อโกง การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การเรียกค่าคุ้มครอง การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อโกง การกระทำให้เป็นองค์กรได้ดิน การปลอมแปลงเงินตรา ฯลฯ

(2) การกระทำความผิดเฉพาะอย่างที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับการเสพติด และรวมถึงการกระทำต่าง ๆ เช่น การลักลอบค้ายาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ตามกฎหมายอาหารและยา การ

ครอบครองทรัพย์สิน หรือผลกำไรจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ การแปรรูปทรัพย์สินที่ได้รับมาทั้งทางตรงหรือทางอ้อมจากการลักลอบค้ายาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ รวมทั้งการลักลอบค้า การลักลอบนำเข้า หรือส่งออกยาเสพติด การลักลอบปลูกฝิ่น ฯลฯ และรวมถึงการสมคบหรือการพยายามที่จะกระทำความผิดด้วย

นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายที่มาควบคุมสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ โดยกำหนดให้สถาบันการเงินเหล่านี้ ต้องบันทึกรายละเอียดของผู้ที่ทำการโอนเงินตั้งแต่ 10,000 เหรียญขึ้นไป โดยบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ เช่น แหล่งที่มาของเงิน ชื่อบัญชี ที่อยู่ของผู้ฝาก ฯลฯ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ดังนี้คือ

1. Federal Crimes and Criminal Procedure

(1) การกระทำหรือพยายามกระทำการ

- สนับสนุน ช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน
- ปกปิด ซ่อนเร้น ในการกระทำความผิด
- หลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอนเงิน

มีบทกำหนดโทษ ปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจำนวนไหนจะสูงกว่ากัน หรือ จำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

(2) การกระทำ หรือพยายามนำเข้า หรือนำออกซึ่ง Monetary Instrument (เหรียญหรือเงินตราของสหรัฐอเมริกา หรือของประเทศอื่น เช็คเดินทาง เช็คส่วนตัว เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน เป็นต้น) โทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่านั้น สุดแล้วแต่จำนวนไหนสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

(3) สำหรับการรับผิดทางแพ่ง ตาม (1) และ (2) ไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน 10,000 เหรียญ

2. Bank Secrecy Act 1970

เป็นกฎหมายที่กำหนดให้สถาบันการเงินมีอำนาจตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินที่ต้องสงสัยในสถาบันการเงิน หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ สถาบันการเงินต้องยื่นรายงานทางการเงินของเงินที่ผ่านสถาบันการเงิน ที่มีจำนวนตั้งแต่ 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป

3. Money Laundering Control Act 1986 (MLCA)

เป็นกฎหมายควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งได้กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ ของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มา หรือเจ้าของเงิน หรือการควบคุมเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวเน้นเจตนาในใจของผู้กระทำความผิด ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป และสถาบันการเงิน สำหรับการโอนรายได้อันมีขอบด้วยกฎหมาย

ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย ได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอยู่ 4 ฉบับคือ

1. Customs Act 1901

กำหนดว่ารายได้ ซึ่งหมายความรวมถึง เงินสด เช็ค หรือทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการซื้อขายยาเสพติด สามารถยึดได้ (มาตรา 229A) และยังให้อำนาจศาลสั่งปรับผู้กระทำความผิดได้ในจำนวนที่สูงเท่ากับผลประโยชน์ ที่ได้รับจากการซื้อขายยาเสพติด (มาตรา 243)

2. Proceeds of Crime Act 1987

(1) กำหนดว่าตำรวจสามารถขออำนาจศาลให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลที่จะกล่าวมานี้มาให้ได้

(A) ให้อำนาจศาลสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้ หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(B) เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัย หรือเชื่อว่ามีข้อมูลของบุคคลใด อยู่ที่สถาบันการเงินว่า บุคคลนั้น

- กำลัง หรือกำลังจะกระทำ หรือเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (serious offense ซึ่งหมายถึง การค้ามนุษย์ การฉ้อโกงเป็น ขบวนการการฟอกเงิน และการเถียงภาษี)
- ได้รับ หรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อมจาก การกระทำความผิด

(2) กำหนดให้สถาบันการเงินต้องเก็บหลักฐานทางการเงินไว้อย่างน้อย 7 ปี

(3) หากตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินที่ไม่บริสุทธิ์ สามารถขอหมายค้นจากศาลได้ ในกรณีนี้เร่งด่วน อาจขอหมายโดยทางโทรศัพท์ได้

(4) โทษของผู้กระทำการฟอกเงิน สำหรับบุคคลธรรมดา ปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และสำหรับนิติบุคคล ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

การกระทำความผิดที่มีลักษณะสมควร พยายามช่วยเหลือ ผู้ขง จัดหา ยักยอก ถ้ายกทรัพย์สิน ช่วยผู้กระทำความผิด จะถือว่ามีความผิดต้องถูกลงโทษด้วย

3. Cash Transactions Reports Act 1988

(1) การนำเงินสดเข้า-ออกประเทศเกิน 5,000 เหรียญ จะต้องแจ้งเจ้าพนักงานศุลกากร

(2) การโอนเงินเกิน 5,000 เหรียญ ต้องแจ้งผู้อำนวยการ Cash Transaction Reports Agency (CTRA) หรือเจ้าพนักงานศุลกากร

(3) บทกำหนดโทษ โทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และสำหรับนิติบุคคล ปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ

4. Telecommunications (Interception) Amendment Act 1987

กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถขอหมายศาลเพื่อดักฟังทางโทรศัพท์ได้โดยเฉพาะคดีที่สำคัญ ๆ เช่น ฆาตกรรม ข่มขืน ภัยอาชญากรรมเป็นมาตรการป้องกัน และกำกับการดูแลตรวจตรา

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศที่ประสบปัญหา เรื่องของการฟอกเงินเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดนิยมไปทำการฟอกเงินที่ประเทศนี้เป็นจำนวนมาก เพราะมีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า รัฐจึงได้พยายามที่จะหาทางป้องกัน โดยการออกกฎหมายยอมรับว่า การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ตามมาตรา 305 ทวิ และ 305 ตรี ในปีพ.ศ.2534 ซึ่งกำหนดโทษจำคุก หรือปรับ นอกจากนั้นในมาตรา ดังกล่าวมิได้ใช้เฉพาะกับเรื่องของยาเสพติดเท่านั้น ยังใช้รวมถึงความผิดในเรื่องอื่น ๆ อีกด้วย แต่ก็ไม่ค่อยจะได้รับความร่วมมือจากสถาบันการเงินมากนัก มีการฝ่าฝืนในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการที่ต้องเสนอรายงานการโอนเงินที่ต้องสงสัยว่ามีชอบด้วยกฎหมาย

คณะกรรมการกลางธนาคารแห่งสวิส (Swiss Federal Banking Commission "EBK") ได้ออกแถลงการณ์ยกเลิกการใช้บัญชีธนาคารซึ่งปกปิดชื่อจริงในธนาคารสวิสทั้งหมด มีการนำแบบฟอร์ม B มาใช้ ซึ่งเป็นเอกสารคำขอเกี่ยวกับการแสดงตนของผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงของบัญชี ผู้เปิดบัญชีใหม่จะต้องแสดงตน และจดทะเบียนไว้กับ EBK นอกจากนี้ EBK ได้พยายามหามาตรการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมการฟอกเงิน มีการพัฒนาระบบการอนุญาตสำหรับการค้าธนบัตร หากผู้รับอนุญาตไม่มีระบบการป้องกันการฟอกเงินอย่างรัดกุมแล้ว คณะกรรมการบริหารจะต้องรับผิดชอบด้วย

ประเทศอังกฤษ

ในปีพ.ศ.2529 รัฐสภาของอังกฤษได้มีการตราพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (Drug Trafficking Offences Act) บัญญัติว่า การฟอกเงินที่ได้มาจากยาเสพติดเป็นความผิด และมีบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำ หรือ ให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นซึ่งทราบ หรือต้องสงสัยว่า ค้ายาเสพติด เก็บรักษา ควบคุมดูแล หรือลงทุน ถ้าสถาบันการเงินไม่รายงานเจ้าหน้าที่ปราบปราม ในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือเชื่อได้ว่าเงิน หรือการลงทุนของบุคคลอื่นเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด จะต้องมีความผิด และให้ศาลกำหนดข้อสันนิษฐานว่า ทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดในช่วง 6 ปีย้อนหลัง เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แต่ก็อนุญาตให้ผู้เป็นเจ้าของพิสูจน์ความเป็นมาของทรัพย์สินนั้นได้ และให้ถือว่าผู้รายงานการโอนเงินซึ่งทราบ หรือต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ไม่ต้องรับผิดชอบเปิดเผยความลับ

และในปีพ.ศ.2533 ได้ตราพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งกำหนดความผิดอาญา สำหรับการเคลื่อนย้าย หรือสนับสนุนในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เมื่อได้ทราบ หรือสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด ให้ตุลาการและเจ้าหน้าที่ปราบปรามมีอำนาจในการยึดเงินสด ซึ่งต้องสงสัยว่าได้รับมาจากการค้ายาเสพติด

ประเทศฝรั่งเศส

รัฐบาลฝรั่งเศสได้มีการออกกฎหมายมาเพื่อปราบปรามการฟอกเงินเช่นกัน โดยให้ถือว่าการฟอกเงิน และการโอนเงินระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดอาญา ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องเปิดเผยลักษณะ และจำนวนของการโอนเงินใด ๆ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นรายได้จากการค้ายาเสพติด ลูกค้าจะต้องแสดงตนทั้งก่อนเปิดบัญชี หรือการโอนเงินที่มากกว่า 50,000 ฟรังก์ หากมีการฝ่าฝืนถือว่ามีความผิด

ประเทศอิตาลี

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีมาเฟียมาก มีการกระทำความผิดมากมายรวมทั้งการฟอกเงิน การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นมากคือ การค้ายาเสพติด และรูปแบบขององค์กรนั้นจะมีเครือข่ายที่กว้างขวางทั้งในและนอกประเทศ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อรัฐ และประชาชนเป็นอันมาก แต่รัฐบาลก็มีได้ย่อท้อในการปราบปราม จึงได้ออกกฎหมายกำหนดให้การโอนเงินของลูกค้ามากกว่า 20 ล้านลิรา จะต้องกระทำผ่านผู้เป็นตัวกลางที่ได้รับอนุญาต และสามารถสืบสวนหรือตรวจสอบได้ง่าย ผู้เป็นตัวกลางจะต้องเก็บรักษาบันทึก และรายงานต่อหน่วยงานของรัฐบาลที่กำหนดไว้

ประเทศลักเซมเบิร์ก

ลักเซมเบิร์ก เป็นอีกดินแดนหนึ่งที่มีผู้นิยมไปกระทำการฟอกเงินเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้มีมาตรการอย่างเข้มงวด โดยการออกกฎหมายกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา กำหนดโทษบุคคลที่ปิดบังแหล่งที่มาของรายได้ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด หรือบุคคลซึ่งโดยอาชีพ หรือประมาท สนับสนุนในการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด และกำหนดให้มีการยึด และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดที่ได้มาจากการฟอกเงิน

สำหรับการควบคุมสถาบันการเงิน ได้มีการส่งหนังสือเวียนกำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินในการที่จะต้องให้ความระมัดระวังตามสมควร ให้สถาบันการเงินจัดให้ผู้รับประโยชน์จากบัญชีใหม่แสดงตน และเก็บรักษาทันทีเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์ แต่ต่อมา รัฐบาลได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความลับทางการเงินทำให้เข้มงวด ทำให้เป็นการยากที่จะรับข้อมูลข่าวสารจากสถาบันการเงิน แต่ถึงกระนั้น ลักเซมเบิร์กก็ได้ให้ความร่วมมือกับต่างประเทศในการสืบสวนสอบสวนการฟอกเงินระหว่างประเทศเข้าร่วม FATF และ Vienna Convention ในเวลาต่อมา

นอกจากประเทศแถบยุโรปแล้ว ประเทศในทวีปเอเชีย ก็เริ่มมีการตื่นตัวในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฮองกง มีการออกกฎหมายการฟอกเงินมาใช้บังคับ ขณะที่ประเทศมาเลเซีย จีน และได้วันกำลังจะออกกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้

จากการศึกษากฎหมายการฟอกเงินในประเทศต่าง ๆ นั้น สามารถที่จะสรุปสาระสำคัญของกฎหมายการฟอกเงินได้ดังนี้

- 1) บุคคล หรือนิติบุคคล หรือตัวแทนที่นำเอกสารการเงินเข้า หรือออกนอกประเทศเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ต้องรายงานให้องค์กรของรัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาราทราบ
- 2) สถาบันการเงินภายในประเทศ ต้องรายงานให้รัฐบาลทราบถึงการจ่ายเงินที่เกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ
- 3) ประชาชน บุคคลที่ประกอบธุรกิจ ต้องรายงานกระแสการเงิน หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อสถาบันการเงินต่างประเทศ
- 4) การส่งของปลอมที่ผิดกฎหมายทางไปรษณีย์ (รวมทั้งส่งข้อความทางโทรเลข หรือสื่อสารอื่น ๆ) ต้องแจ้งให้รัฐบาลทราบ
- 5) รัฐบาลสามารถยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือที่ไม่สามารถแสดงแหล่งที่มาได้
- 6) รัฐบาลสามารถสั่งให้นิติบุคคลหยุดประกอบกิจการได้ หากนิติบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่น่าสงสัย
- 7) สั่งห้ามการโยกย้าย ซ่อนเร้น หรือทำลายทรัพย์สินที่ถูกยึด หรืออายัดรวมทั้งทรัพย์สินของนิติบุคคลที่ถูกสั่งให้หยุดประกอบกิจการด้วย
- 8) บทกำหนดโทษจะมีโทษสูงมาก รวมทั้งมีการกำหนดโทษในความผิดฐานพยายาม และความผิดฐานสมคบด้วย

จะเห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ต่างได้พยายามหามาตรการทางกฎหมายมาควบคุมป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน โดยมากจะกำหนดให้เป็นความผิดอาญา ส่วนเนื้อหารายละเอียดปลีกย่อยก็จะเป็นเฉพาะเรื่องของแต่ละประเทศ บางครั้งในการออกกฎหมายมานั้น จำเป็นต้องขัดแย้งกับกฎหมายภายในฉบับอื่นที่มีอยู่ เช่น กฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า ซึ่งมีผลทำให้สถาบันการเงินไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือ และส่งผลให้การดำเนินการปราบปรามไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

สำหรับในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรง แต่มีกฎหมายอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับ ดังนี้ คือ

1. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงินมากที่สุด มีการให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน มีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาคดียาเสพติด ถ้าผู้ถูกตรวจสอบไม่สามารถอ้างแหล่งที่มา หรือแสดงหลักฐานการได้ทรัพย์สินนั้นมาว่าไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติด หรือรับโอนทรัพย์สินได้มาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน ฯลฯ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ เพื่อรอให้ศาลพิจารณาไต่สวนเพื่อสั่งริบทรัพย์สินซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการพิเศษ ลักษณะของทรัพย์สินที่อยู่ในอำนาจการตรวจสอบ ยึดอายัด นั้น หมายรวมถึง ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขาญ จำหน่าย โอน หรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึด หรืออายัด และภายหลังจากนั้น เว้นแต่ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการ โอน หรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน

มาตรการอีกอย่างหนึ่งคือ ข้อสันนิษฐานในการไต่สวนและวินิจฉัย ข้อสันนิษฐานในการไต่สวนคำร้อง และการวินิจฉัยการริบทรัพย์สินว่า ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลย หรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

บรรดาเงิน ทรัพย์สินที่มีอยู่นั้นได้มาเกินฐานะ ความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรม
 อย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะถือว่าเป็นกฎหมายที่เหมาะสมแก่การปราบปราม
 การฟอกเงินมากที่สุดก็ตาม แต่สภาพการบังคับใช้ของกฎหมายก็ยังประสบปัญหาในเรื่องของการ
 ธิทรัพย์สิน กฎหมายกำหนดแต่เพียงมาตรการธิทรัพย์สินที่เปลี่ยนไปจากสภาพเดิมเท่านั้น แต่มี
 ได้กำหนดฐานความผิดในเรื่องของการฟอกเงิน เปลี่ยนสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิด
 กฎหมาย ให้เป็นทรัพย์สินที่ถูกกฎหมาย นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร
 จะได้รับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ต่อเมื่อมีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศถึงที่สุด จึงเป็นการ
 ยากที่จะนำ หรือใช้เวลานานที่จะนำบุคคลเหล่านี้มารับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ได้

2. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา พ.ศ.2535 วัตถุประสงค์
 เป็นการกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา
 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน คือ ผู้ที่มีเงินได้มาโดยผิดกฎหมายหรือมิชอบด้วยกฎหมาย ที่
 ได้อาศัยประเทศไทยเป็นแหล่งในการฟอกเงิน ซึ่งโดยการถือครองทรัพย์สินที่มีอยู่ในประเทศไทย
 เมื่อมีคำพิพากษาศาลต่างประเทศถึงที่สุดให้ธิทรัพย์สินของบุคคลนั้นในประเทศไทย หากมีคำ
 ร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้ดำเนินการธิทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ศาลไทยอาจ
 มีคำพิพากษาธิหรือยึดทรัพย์สินนั้นได้

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
 พ.ศ.2518 กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับแก่ข้าราชการที่ทำการทุจริต ประพฤติมิชอบในวงราชการ ถือ
 ได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งในการปราบปรามการฟอกเงิน โดยหลักของกฎหมายฉบับนี้ ถ้าเจ้าหน้าที่
 ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ คณะกรรมการปราบปรามการทุจริตและ
 ประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) มีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ ที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นร่ำรวย
 ผิดปกติ ประพฤติมิชอบ ถ้าหากว่าบุคคลนั้นไม่สามารถหาหลักฐานมาได้ว่าตนได้ทรัพย์สินโดย
 สุจริตมาได้หรือไม่

ข้อเสียของกฎหมายฉบับนี้ คือ ให้อยู่เฉพาะในกรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ร่ำรวยผิดปกติ
 เท่านั้น หากผู้กระทำความผิดนำทรัพย์สินนั้นมาแจกจ่ายให้แก่ผู้อื่น มาตรการในกฎหมายฉบับนี้ก็
 ไม่สามารถใช้บังคับได้ นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการป.ป.ป. ที่จะเข้า
 ไปตรวจสอบบุคคล หรือหน่วยงานที่เก็บดูแลพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ๆ ประการสุดท้าย

ท้าย ขาดกลไกที่จะติดตามเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการคอร์รัปชันที่นำไปฝาก หรือลงทุนใน สถาบันการเงิน

4. ประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 33 กำหนดเรื่องของการริบทรัพย์สินในกรณีของ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด (มาตรา 33 วรรคแรก(2)) ในมาตรานี้รวมถึงทรัพย์สินที่ได้ มาจากการกระทำความผิดทั้งการฉ้อโกง ยักยอก ลักทรัพย์ หรือแม้กระทั่งค้ายาเสพติด แล้วนำ ทรัพย์สินนั้นไปซื้อทรัพย์สินเป็นของตนเอง นอกจากนี้ในมาตรา 37(2) ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ส่ง ทรัพย์สินที่ริบ ถ้าไม่ส่งภายในเวลาศาลที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ชำระราคา หรือสั่งยึด ทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดเชยราคาจนเต็ม มาตรานี้แสดงให้เห็นว่า การที่จะริบทรัพย์สินของผู้ กระทำความผิดให้ได้ผลนั้น ต้องให้ริบทรัพย์สินนั้น หรือให้ชดเชยราคาแทนด้วย ลักษณะดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งในการปราบปรามการฟอกเงิน

5. ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 พ.ศ.2535

กฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อใช้เฉพาะกิจ เป็นการดำเนินการให้ริบ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยคณะกรรมการชั่วคราว หรือเฉพาะกาลโดยให้ตรวจสอบ นักการเมืองที่มีพฤติการณ์ที่จะแสดงว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ กฎหมายฉบับนี้เนื่องจากประกาศ โดยมาริบเร่ง ขาดรายละเอียดที่สำคัญจึงไม่สามารถใช้บังคับได้ดีเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันกฎหมาย ฉบับนี้หมดสภาพบังคับใช้แล้ว

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินยังมี น้อย จะมีก็แต่เฉพาะการกระทำความผิดในเรื่องของยาเสพติด และการปราบปรามข้าราชการที่ ทุจริตโดยมิชอบเท่านั้น จึงควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ให้เหมาะสม เพิ่ม ประสิทธิภาพ หรือความสามารถในการสืบสวน การสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในการ พิสูจน์ เช่นในประมวลกฎหมายอาญา ควรแก้ไขให้ชัดเจนในเรื่องของการริบทรัพย์สินที่เปลี่ยน แปลงจากสภาพที่เคยเป็นอยู่ โดยไม่ต้องอาศัย มาตรา 37(2) มาช่วยตีความ แต่เรื่องการฟอกเงินเป็น ปัญหาที่สำคัญระดับเศรษฐกิจ และระดับชาติ และเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดมาก กฎหมายทั่วไปที่มี อยู่ไม่สามารถที่จะใช้ควบคุมความผิดที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาล และเอกชนต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ได้มีการประชุมหารือเห็นว่า ควรที่จะมีการนำกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินมาใช้โดย ตรง จึงได้มีการเสนอร่างกฎหมาย ดังกล่าวขึ้นมา ซึ่งผู้เขียนจะได้สรุปร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวให้ ทราบต่อไป

กฎหมายเกี่ยวกับการสกัดการฟอกเงินของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินนั้น ควรที่จะมีโครงสร้างของกฎหมายดังนี้คือ

ความหมายของการกระทำความผิด

การกระทำใดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางธุรกิจ ตามกฎหมายนี้ ใช้คำว่า “ธุรกรรม” ซึ่งคำว่า ธุรกรรม หมายความว่า กิจการทางธุรกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการทางธุรกิจ

“ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ หรือธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

“ความผิดปกติ” ในระยะเริ่มต้น ตามร่างกฎหมายฉบับนี้จะจำกัดการบังคับใช้กับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อน จึงมีความหมายถึง การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด” หมายความว่า ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดมูลฐาน ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ทรัพย์สินที่ได้มาจากการแปรรูปหรือโอนไปซึ่งทรัพย์สินนั้น โดยผู้ได้มารู้ว่าเป็นการ ได้มาจากการแปรรูป หรือโอนเพื่อการฟอกเงิน

องค์กรที่มีหน้าที่ดำเนินงาน

กำหนดให้มีสำนักงานบริหารข้อมูล เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกันกับสำนักงาน Fincen (Financial Crime Enforcement Network) ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ NCIS

(The National Criminal Intelligence Service) ของประเทศอังกฤษ หรือ **Austract** (Australian Transaction Reports and Analysis Centre) ของประเทศออสเตรเลีย

หน้าที่ขององค์กร

หน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูล

ก. รับรายงานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรวมทั้งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดังกล่าว

ข. ออกใบรับรายงานให้แก่สถาบันการเงิน

ค. แจ้งให้สถาบันการเงินยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งวันทำการธนาคาร

ง. รวบรวมพยานหลักฐาน นำเสนอพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งระงับธุรกรรม

จ. ติดตามและตรวจสอบตามรายงานที่ต้องสงสัย

ช. รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดมูลฐาน และความคิดตามพระราชบัญญัตินี้

ซ. ดำเนินการตามวิธีการพิเศษเพื่อการสืบสวนสอบสวนให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

สถาบันการเงิน

หมายความว่าหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรธุรกิจที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกอบด้วย

ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารเฉพาะกิจ เช่น

ธนาคารออมสิน

ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร

บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

บริษัทจัดการกองทุนรวม

บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

บริษัทประกันชีวิต

บริษัทประกันวินาศภัย

สหกรณ์ออมทรัพย์

นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องทางการเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หน้าที่ของสถาบันการเงิน

ก. ตรวจสอบและบันทึกการแสดงตนและที่อยู่ของลูกค้าประจำก่อนมีการเปิดบัญชีทำนิติกรรมสัญญาทางการเงิน เช่าตู้നിറัก หรือมีธุรกิจสัมพันธ์อย่างอื่น ไม่ว่าลูกค้าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

ข. ตรวจสอบและบันทึกการแสดงตนและที่อยู่ของลูกค้าไม่ประจำที่ทำธุรกรรมเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง)

ค. สอบถามข้อมูลจากลูกค้าเกี่ยวกับแหล่งที่มา และจุดหมายปลายทางของเงิน วัตถุประสงค์ของการทำธุรกรรม และรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์ แม้ธุรกรรมจะไม่เกี่ยวข้องกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิด หากธุรกรรมนั้น

(1) เกี่ยวข้องกับเงินจำนวนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

(2) มีลักษณะสลับซับซ้อนผิดปกติ

(3) ขาดความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจหรือขาดวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

ง. เก็บรักษาทันทีการแสดงตนของลูกค้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่เมื่อได้ปิดบัญชีหรือยุติธุรกิจสัมพันธ์กับลูกค้า รวมทั้งเก็บรักษาทันทีการทำธุรกรรมของลูกค้า และรายงานเกี่ยวกับข้อมูลจากลูกค้า เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่เมื่อมีการทำธุรกรรม

จ. รายงานเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ต้องสงสัยว่าได้มาจากการกระทำความผิด และธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำนวนเงินดังกล่าว รวมทั้งรายงานการทำธุรกรรมที่ไม่สามารถยับยั้งไว้ก่อนได้ หรือที่ปรากฏในภายหลังว่าเกี่ยวข้องกับเงินที่ต้องสงสัยว่าได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด

หน้าที่ของบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ก. บุคคลผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ กำกับดูแล หรือ ให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุน (ที่ปรึกษาการลงทุน) จะต้องรายงานเกี่ยวกับจำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมทั้งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน หรือเงินจำนวนนั้น

ข. สำนักงานที่ดินรายงานการทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ใด ที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

ขั้นตอนการรายงาน

ก. สถาบันการเงินจะต้องส่งรายงานให้แก่สำนักงานบริหารข้อมูลกลางโดยมิชักช้า (แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร)

ข. บุคคลที่รับผิดชอบในสถาบันการเงิน จะต้องส่งรายงานให้แก่พนักงานสอบสวนโดยมิชักช้าและให้พนักงานสอบสวนแจ้งแก่สำนักงานบริหารข้อมูล เพื่อดำเนินการต่อไป

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลกลางเมื่อได้รับรายงาน

ก. ออกใบรับรายงานให้แก่สถาบันการเงินภายในเวลาไม่เกินสองวัน นับแต่เมื่อได้รับรายงาน

ข. ทำการแจ้งยับยั้งการทำธุรกรรมซึ่งมีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งวันทำการธนาคาร

ค. ในกรณีที่ไม่สามารถตรวจพบแหล่งที่มาของเงินภายในระยะเวลาตามที่ระบุไว้ในใบแจ้งการยับยั้ง ให้สำนักงานบริหารข้อมูลกลางดำเนินการนำเสนอพนักงานอัยการ เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรม

บทคุ้มครองสถาบันการเงินหรือบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ก. สถาบันการเงินและบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะไม่ต้องรับผิดใด ๆ ทั้งทางแพ่งและอาญา อันเป็นผลจากการรายงานโดยสุจริต

ข. ความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการรายงานโดยสุจริต ให้รัฐเป็นผู้ชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

วิธีการพิเศษในการสืบสวนสอบสวน

- ก. ตรวจสอบบัญชีทางธนาคารหรือเอกสารอื่นทำนองเดียวกัน
- ข. เข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารของบุคคล โดยใช้เครื่องมือ หรือเครื่องอุปกรณ์ใด ๆ
- ค. เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์
- ง. ขอข้อมูลของตราสาร นิติกรรมสัญญา รวมทั้งบันทึกทางธนาคาร ทางการเงิน หรือทางการค้า

ในกรณีที่บัญชีทางธนาคาร โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ถูกใช้หรืออาจถูกใช้โดยบุคคลผู้ต้องสงสัยว่าได้ทำธุรกรรม หรือมีส่วนร่วมในธุรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำความผิด หรือหากตราสาร หรือเอกสารนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว

การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ

ก. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลสั่งริบเสียทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตามเว้นแต่บุคคลผู้เป็นเจ้าของจะสามารถพิสูจน์หักล้างได้

ข. ทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ริบ ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

ฐานความผิด (ลักษณะฐานความผิดจะเป็นฐานความผิดที่กำหนดไว้ใน

Vienna Convention 1988)

ก. โอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีเจตนาเพื่อปกปิดหรือซ่อนเร้นแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อมิให้ถูกดำเนินคดี

ข. ปกปิด หรืออำพราง ลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย การมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิที่เกี่ยวข้องของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำ อาชญากรรม

ค. สนับสนุนช่วยเหลือ สมคบหรือพยายามกระทำความผิดตาม ก. หรือ ข.

ง. ผู้ที่ทำงานในสถาบันการเงิน กระทำการใด ๆ ให้ลูกค้าหรือผู้ที่เป็นเจ้าของเงินทราบถึงรายงานที่จะต้องทำหรือการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ

จ. จัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก

บทกำหนดโทษ

บทกำหนดโทษตามกฎหมายฉบับนี้ นอกจากจะใช้กับผู้กระทำความผิดมูลฐานแล้ว ยังใช้บังคับรวมถึง

ก. ผู้กระทำความผิดด้วย การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด ปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด

ข. บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำการสมคบ หรือในกรณีของนิติบุคคล ผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคล หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล หากกระทำความผิดตามข้อ ก. จะต้องรับผิดชอบ

ค. การชักย้าย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ของเอกสาร หรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่คนรู้ หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดิน

ง. รู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ กระทำการด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นหรืออาจรู้ความลับดังกล่าว

จ. บุคคลที่ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารตามที่สำนักงานบริหารข้อมูลกลางขอ

ฉ. กรณีที่เป็นหัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูล พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานสมาชิก สถานีวิทยุแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือสภาท้องถิ่นอื่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น กระทำความผิดตามที่กล่าวมาใน ข้อ ก. ข้างต้น หรือกระทำความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ในราชการ ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาจะได้รับโทษสูงขึ้นเป็นตามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ขยายเขตอำนาจศาล

นอกจากจะลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในราชอาณาจักรได้ แม้จะได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิด หรือผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำความผิดโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย

ในการเสนอร่างกฎหมายการฟอกเงินดังกล่าว คณะกรรมการร่างกฎหมายเห็นว่า เนื่องจากการฟอกเงินเป็นเรื่องที่สำคัญ และมีผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพลเป็นจำนวนมาก เป็นการยากที่จะเริ่มต้น ด้วยการนำความผิดทุกประเภทเข้ามารวมอยู่ได้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ เพราะอาจทำให้การพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว ไม่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา จึงเห็นสมควรให้ใช้กฎหมายนี้กับความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดก่อน หากการบังคับใช้ประสบผลสำเร็จ และมีความพร้อมมากขึ้น จึงค่อยเพิ่มความผิดมูลฐานอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป เพราะในร่างกฎหมายฉบับนี้ได้สร้างกลไก (mechanism) ที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการบังคับใช้กฎหมายนี้ สำหรับความผิดมูลฐานอื่น ๆ ไว้แล้ว

ผลดี และผลกระทบของการนำกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินมาใช้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินนั้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ สถาบันการเงิน และบุคคลที่กระทำความผิด หรือแม้กระทั่งบุคคลที่สุจริตแต่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ยังก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่บุคคลเหล่านั้นอีกด้วย ซึ่งส่งผลดีและผลกระทบหลายอย่างพอที่จะสรุปได้ดังนี้

ผลดี

- **ทางด้านเศรษฐกิจ** กฎหมายสกัดการฟอกเงินจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปตามกลไกที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง ไม่มีการนำเงินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ประเทศชาติมั่นคงต่อไป

- **ทางด้านสังคม** เมื่อการกระทำความผิดได้ถูกปราบปราม ทำให้ประชาชนอยู่อย่าง เป็นสุข ไม่มีการเสพติด หรือการปล้นสะดมภักชิงทรัพย์ เพื่อหาเงินนั้นมาซื้อยาเสพติด ปัญหา เรื่องของแรงงานก็น้อยลง นอกจากนี้เยาวชนของชาติซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตก็จะได้รับการ พัฒนาทั้งทางร่างกาย และจิตใจที่ดี เพราะแหล่งมั่วสุมต่างๆ มีน้อยลง

- **ทางด้านการเมือง** นักการเมืองผู้ที่ได้รับส่วนแบ่งจากการกระทำความผิดจะมีน้อย ลง และเมื่อไม่มีเงินทองเข้ามาช่วยเหลือเจือจุน บุคคลเหล่านี้ก็ยากแก่การที่จะเข้าไปสู่วงการเมือง ได้ ทำให้นักการเมืองเหล่านี้มีน้อยลง ผู้ที่จะเข้าไปบริหารประเทศ หรือเข้าไปทำงานในวงราชการก็ จะเป็นผู้ที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงแก่ระบาราชการ และรัฐบาล เพราะได้ผู้ที่มี คุณภาพดีไปบริหารชาติบ้านเมือง

- **ทางด้านระหว่างประเทศ** ทำให้รัฐต่างประเทศเห็นว่าประเทศไทยได้พัฒนาระบบ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไปอีกระดับหนึ่ง มีการปราบปรามการกระทำความผิดอย่างจริงจัง เป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การร่วมลงทุน และการค้าระหว่างประเทศ

ผลกระทบ

หน่วยงานที่จะได้รับผลกระทบจากกฎหมายฉบับนี้มากที่สุดคือ สถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารพาณิชย์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีดังนี้คือ

- **ปริมาณธุรกิจน้อยลง** เหตุที่ต้องมีการให้เปิดเผยแสดงตนเมื่อทำการติดต่อ เปิด บัญชี ส่งเงิน หรือโอนเงินเป็นจำนวนมากของลูกค้า จะทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้นั่งค การติดต่อ หรือยกเลิกการใช้บริการ และเงินที่ทำการติดต่อนั้นส่วนใหญ่จะเป็นจำนวนเงินมาก ซึ่ง ส่งผลต่อการหมุนเวียนกระแสเงินของสถาบันการเงินเหล่านั้น นอกจากนี้ บุคคลที่ทุจริตบาง ประเภท แต่ไม่ต้องการเปิดเผยทรัพย์สินของตนเพราะเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงภาระบางอย่าง เช่น ภาษี ก็ไม่ต้องการติดต่อกับสถาบันการเงิน เหล่านี้

- **รายได้ของสถาบันการเงินลดลง** เนื่องจากมีผู้มาทำการติดต่อน้อยลง และเป็นลูกค้า รายใหญ่ จะส่งผลให้ธุรกิจของสถาบันการเงินมีน้อย และอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจการ

ของสถาบันการเงิน และการทำงานของลูกจ้างในสถาบันนั้น หากสถาบันการเงินนั้นไม่มีรากฐานที่มั่นคง

- **ภาระในการรวบรวมและรายงานข้อมูล** สถาบันการเงินจะต้องเพิ่มพนักงานเข้ามาทำงานเพื่อเก็บข้อมูลของลูกค้า และเพิ่มค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งจำนวนพนักงาน สถานที่เก็บ และเอกสารในการเก็บอีกด้วย

- **ความรับผิดชอบในการรายงานข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน** ตามที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานให้ทางการทราบในเรื่องของการฟอกเงิน หากมีผู้ต้องสงสัย หรือทางราชการขอข้อมูล หากรายงานผิดพลาด หรือไม่ครบถ้วน ก็อาจจะถูกลงโทษ หรือสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความรับผิดชอบในส่วนนี้มากขึ้น

- **ก่อให้เกิดความเสียหาย** ในกรณีที่เกิดความเข้าใจผิด หรือเกิดการกลั่นแกล้ง หากมีผู้ไม่หวังดีบางคนได้แจ้งข่าวไปทางหน่วยราชการว่าบุคคลบางคนกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายเลือกปฏิบัติ หรือใช้วิธีการกลั่นแกล้งประชาชนที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม เพราะกฎหมายฉบับนี้อำนวยความสะดวกให้ราชการ หรือสถาบันการเงินสั่งระงับการติดต่อ การทำธุรกรรมได้ จะส่งผลเสียแก่บุคคลนั้นทั้งชื่อเสียงการเงินและธุรกิจของเขา แม้ว่าภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ผิด แต่สิ่งที่บุคคลนั้นเสียไปไม่อาจชดใช้คืนได้ นอกจากนี้ภาระการพิสูจน์ก็เป็นปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งด้วย

- **ก่อให้เกิดภาระ และเพิ่มค่าใช้จ่ายแก่ประชาชน** นักธุรกิจ นักลงทุน จะต้องเตรียมหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับในการติดต่อกับสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่เพิ่มความยุ่งยาก และเป็นภาระ จะทำให้นักลงทุนไม่ค่อยจะกล้าลงทุน และจะมีผลกระทบต่อรายได้เฉลี่ย และความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลกระทบของกฎหมายฉบับนี้ ส่วนใหญ่จะส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินเป็นหลัก ทำให้สถาบันการเงินต้องสูญเสียลูกค้าที่ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลตนเอง แต่ถ้าหากสถาบันการเงินทุกแห่งทั้งในประเทศ และต่างประเทศมีข้อกำหนดที่เหมือนกัน และใช้มาตรฐานเหมือนกันทุกประเทศ ก็จะทำให้อาชญากรไม่สามารถที่จะหลบหลีกไปติดต่อกับสถาบันการเงินอื่นที่รอดพ้นจากการอยู่ภายใต้มาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงินได้ ผลกระทบที่เกิดกับสถาบันการเงินจะมีน้อยลง

สรุป

มาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดการกับผู้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ เพราะผู้เป็นอาชญากรจะสามารถนำเงินที่ได้จากอาชญากรรม ไปลงทุนในธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วนำผลกำไรนั้นไปประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าเรามีกฎหมายที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือการเปลี่ยนสภาพเงินได้ ก็จะช่วยลดอาชญากรรมที่อาศัยการฟอกเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุนได้

ในปัจจุบัน กฎหมายที่นับได้ว่ามีส่วนในการปราบปรามการฟอกเงิน คือพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พุทธศักราช 2534 อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้คงให้อำนาจศาลเฉพาะการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงได้มีการเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนสภาพไปก็ครั้งก็ตาม อันเป็นการเอื้ออำนวยต่อการปราบปรามการฟอกเงินได้ส่วนหนึ่ง แต่ประการสำคัญก็คือ การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือการฟอกเงินยังมีได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด และมีโทษแต่ประการใด บุคคลที่กระทำการฟอกเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการอาชญากรรม จึงไม่ต้องรับผิดหรือมีโทษตามกฎหมาย จึงควรที่จะมีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้อาชญากรเกรงกลัว กลไกที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็คือ การให้ธนาคาร และสถาบันการเงินมีบทบาทหรือหน้าที่ตามกฎหมาย ในการควักชันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินที่ผ่านเข้ามาในระบบธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งมีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการตรวจสอบได้อีกด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดของกฎหมายสกัดการฟอกเงินนี้คือ การตรากฎหมายฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภา แต่เนื่องจาก กฎหมายฉบับนี้ส่งผลกระทบต่อบุคคลมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอิทธิพลทั้งทางด้านการเมือง และวงราชการ ดังนั้นประชาชนชาวไทยคงจะต้องคอยดูกันต่อไปว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้จะผ่านการพิจารณาของรัฐสภาได้อย่างสมบูรณ์ตามที่รอคอยหรือไม่

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ เรืองสวัสดิพงศ์. "การฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 9-14
- จักขุ ตะกรุดแก้ว. "จับชีพจร กม.ฟอกเงิน ผ่านร่างด้านแบงก์ การเมือง" *ประชาชาติธุรกิจ* (5-8 มีนาคม 2538).
- จิรนิติ หะวานนท์. "มาตรการป้องกันการฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 51-57.
- จำแลง กุลเจริญ. "กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 15-27.
- ไชยศ เหมะรัชตะ. "การฟอกเงินหรือการแปรรูปเงิน (Money Laundering)" *จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน* 3, 23 (เมษายน 2536).
- ถาวร เชาวน์วิรัตน์. "การป้องกันและควบคุมการฟอกเงิน" *วารสารอัยการ* 18, 209 (กรกฎาคม 2538) : 67-73.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. "ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 45-50.
- ประเทศไทย. "กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน ผลเสียต่อคนไทย และประเทศไทย" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 95-99.
- ประสิทธิ์ คำราชย์. "กฎหมายฟอกเงินกับการปราบคอร์รัปชัน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 88-94.
- ปิยะพันธุ์ อุดมศิลป์. "มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 58-67.
- "เปิดหมดเปลือก กม.ฟอกเงิน จับตา 33 มาตราอันตราย" *ประชาชาติธุรกิจ* (19-22 กุมภาพันธ์ 2538) : 28 และ 30.
- พงศ์คุล กฤษณะราช. "ผลกระทบต่อสถาบันการเงินในประเทศไทยภายใต้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 59-68.
- มานิต วิทยาเต็ม. "สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 28-37.
- วีระพงษ์ บุญโอบาส. "ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด" *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 80-87.

“สถาบันการเงินกับการฟอกเงิน” *ประชาชาติธุรกิจ* (9-12 ตุลาคม 2537) : 30.

ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ. *กฎหมายสกัดการฟอกเงิน ในมุมมองของสถาบันการเงิน* เอกสารประกอบการสัมมนา ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ สมาคมธนาคารไทย และหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ณ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 29 มิถุนายน 2537.

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* เอกสารเผยแพร่ ลำดับที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2537.

สีหนาท ประยูรรัตน์. “แนวความคิดของตำรวจในประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 74-79.

สุรพล ไตรเวทย์. “อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน” *คู่มือ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 38-44.

อนันต์ อนันตกุล. “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” เอกสารประกอบการบรรยายในที่ประชุมราชบัณฑิตและภาคสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน วันพุธที่ 5 มีนาคม 2538.

Fletcher BALDWIN. “Money Laundering” เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการอรรถฎีกา ณ โรงแรมสยามซิตี้ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536.

Office of the Customs Attache. “Financial Crimes & Asset Confiscation Seminar: เอกสารประกอบการสัมมนา จัดโดย Office of the Customs Attache และ Embassy of United States of America ณ โรงแรมอิมพีเรียล ระหว่างวันที่ 1-3 กุมภาพันธ์ 2537.

United States International Drug Control Programme. “Model Law on Money Laundering and Confiscation in Relation to Drugs” Legal Advisory Programme (May 1995).

ร่างฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี

เมษายน 2538

(ร่าง)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน
ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควร.....

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ.....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิด
หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ธุรกรรม" หมายความว่า กิจการทางธุรกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำ
นิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการทางธุรกิจ

"ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" หมายความว่า

- (1) ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือ
- (2) ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ หรือ
- (3) ธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

"ความผิดมูลฐาน" หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด" หมายความว่า

(1) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดมูลฐาน

(2) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27

(3) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการแปรสภาพ หรือโอนไป ซึ่งทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) โดยผู้ได้มารู้ว่าเป็นการได้มาจากการแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

"สถาบันการเงิน" หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทจัดการกองทุนรวม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย สหกรณ์ออมทรัพย์ และนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจ เกี่ยวข้องทางการเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

"หัวหน้าสำนักงาน" หมายความว่า หัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิด หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 5 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้หัวหน้าสำนักงานและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 1

สำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพ ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

มาตรา 6 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รับรายงานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งธุรกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง และออกหลักฐานใบรับรายงานให้แก่สถาบันการเงิน

(2) ติดตามและตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

(3) มีหนังสือแจ้งสถาบันการเงินให้ยับยั้งหรือระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว

(4) วินิจฉัยว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดหรือไม่

(5) รวบรวมเอกสารหรือบันทึกหลักฐานใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหรือตรวจสอบ

(6) รวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานและความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(7) รวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามมาตรา 21 หรือมาตรา 25

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หัวหน้าสำนักงานและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการมอบหมายจากหัวหน้าสำนักงาน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สอบถามหรือเรียกสถาบันการเงิน รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) สอบถามหรือเรียกเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซ่อนหรือปกปิดทรัพย์สิน พยานหลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อทำการตรวจค้น หรือเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ยึดหรืออายัด ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเอกสารหรือวัตถุดังกล่าวนั้นจะถูกย้าย ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องมีหมาย

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการติดตามธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด หากบัญชีถูกค้าสถาบันการเงิน เครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่อง คอมพิวเตอร์ ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ในการทำธุรกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด หรือหากตราสารหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการธุรกรรมดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าสำนักงานยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลส่วนแห่งที่ มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) เข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารของบุคคลโดยใช้เครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์ใด ๆ
 - (2) เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์
- คำสั่งอนุญาตของศาลตามวรรคหนึ่งควรให้มีกำหนดได้คราวละไม่เกิน 90 วัน

หมวด 2

หน้าที่ของสถาบันการเงินและผู้เกี่ยวข้อง

มาตรา 9 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่ทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมตามที่ กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ลูกค้าได้มีการแสดงตนไว้ก่อนแล้ว การแสดงตนตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลธรรมดา ให้แสดงเอกสารแสดงตนที่ออกโดยทางราชการ
- (2) นิติบุคคล ให้แสดงสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ออกโดยทาง ราชการพร้อมหนังสือมอบอำนาจให้ทำธุรกรรมแทน และเอกสารแสดงตนของผู้รับมอบอำนาจที่ ออกโดยทางราชการ

มาตรา 10 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมก่อนทำ ธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิดมูลฐาน

หากลูกค้าปฏิเสธการทำบันทึกตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกเองและ ดำเนินการทำธุรกรรมต่อไปได้ แล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที

บันทึกตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 11 ให้สถาบันการเงินเก็บรักษาหลักฐานการแสดงตนและที่อยู่ของลูกค้าตาม มาตรา 9 และบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 10 เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่ปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นไปอย่างอื่นตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด

มาตรา 12 ให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎ กระทรวง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน

ในกรณีที่ธุรกรรมใดได้กระทำไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังว่าเกี่ยวข้องเป็นธุรกรรม ตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมนั้นเช่นเดียวกัน

สถาบันการเงินจะต้องรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อาจจะบ่งชี้หรือยกเลิกเหตุ อันควรสงสัยนั้น

มาตรา 13 ให้นุคคลผู้ดำเนินการ กำกับ ดูแล หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยว กับ การเคลื่อนย้ายเงินทุน รายงานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดรวมทั้งธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง

ให้นุคคลตามวรรคหนึ่งรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อาจจะบ่งชี้หรือยกเลิกเหตุ อันควรสงสัยนั้น

มาตรา 14 ให้สำนักงานที่คินรายงานการทำนิติกรรมสัญญาที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ใดที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 15 นุคคลใดที่พบเงิน ทรัพย์สิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้อง กับ การกระทำความผิดมูลฐาน อาจรายงานเกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สิน หรือธุรกรรมนั้นก็ได้

มาตรา 16 ให้สถาบันการเงินจัดให้มีโครงการเพื่อการต่อต้านการปกปิดหรือเปลี่ยน สภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยกำหนดให้มี

- (1) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในระดับผู้จัดการในแต่ละ หน่วยงานหรือแต่ละสาขา
- (2) การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องแก่เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน
- (3) การรวมศูนย์ข้อมูลที่ได้มีการรวบรวมไว้

(4) การตรวจสอบภายในเพื่อทดสอบการปฏิบัติการและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 3

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงาน

มาตรา 17 สำนักงานอัยการเป็นลายลักษณ์อักษรให้สถาบันการเงิน หรือบุคคลอื่นยับยั้งการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน

การยับยั้งการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้มีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งวันทำการธนาคาร

มาตรา 18 ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน สำนักงานอัยการมีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวเป็นเวลา 10 วันทำการธนาคาร

มาตรา 19 ในกรณีที่สำนักงานอัยการยับยั้งหรือมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมใด แต่สถาบันการเงินยังไม่ได้รับการแจ้งหรือคำสั่งนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 17 และมาตรา 18 แล้วแต่กรณี สถาบันการเงินอาจยอมให้มีการทำธุรกรรมต่อไปได้

มาตรา 20 การรายงานตามมาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 และมาตรา 15 ซึ่งผู้รายงานกระทำโดยสุจริต หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด ผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายทดแทน

หมวด 4

การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา 21 ในการตรวจสอบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หากมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเป็นการโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือปกปิดหรืออำพรางที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้สำนักงานเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมทั้ง

ดอกผลของทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาส่วนอาญาหรือไม่ เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะแสดงให้เห็นว่า

(1) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และมีใช้ดอกผลหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำธุรกรรมดังกล่าว

(2) คนเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์ และได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 มาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

มาตรา 22 ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ทรัพย์สินตามมาตรา 21 ถูกโอน ขาย จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียให้พ้นตามอำนาจศาล สำนักงานอาจเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษา ให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้าเป็นที่พอใจว่าคำขอนั้นมีเหตุสมควร ให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ยขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา 23 คำร้องตามมาตรา 21 และคำขอตามมาตรา 22 ให้ยื่นต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจ และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 24 เพื่อประโยชน์แก่การยื่นคำร้องขอตามมาตรา 21 หรือคำขอตามมาตรา 22 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วนอย่างอื่น ให้สำนักงานมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนการยื่นคำร้องขอหรือคำขอตามมาตรา 21 หรือมาตรา 22 มีกำหนดไม่เกิน 90 วัน

มาตรา 25 ในการตรวจทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความผิด หากมีพยานหลักฐานเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุแห่งการโอน หรือเปลี่ยนแปลง หรือถูกปกปิดหรือถูกอำพรางที่มาแห่งทรัพย์สิน ก็ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้บังคับ

หมวด 5

ความผิดและบทกำหนดโทษ

มาตรา 26 ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) ปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 27 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา 29 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานตามมาตรา 7(1) หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 7(3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 30 ผู้ใดรู้หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว เว้นแต่เป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่หรือตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 31 ผู้ใดชักย้าย ช้อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหายหรือรั่วประโยชน์ ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่ตนรู้ หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 32 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 เป็นนิติบุคคล ผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 33 หัวหน้าสำนักงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่นอื่น ข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจผู้ใด กระทำความผิด ตามมาตรา 26 มาตรา 27 หรือมาตรา 31 ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 34 หัวหน้าสำนักงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานหรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 35 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

- (1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ
- (2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
- (3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

โดย

ผศ.ดร. สังคีต พิริยะรังสรรค์

ผศ.ดร. นवलน้อย ตีร์รัตน์

ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

ผศ.ดร. สังคีต ทิริยะรังสรรค์

ผศ.ดร. นวณ้อย ตรีรัตน์

การฟอกเงิน : ความเป็นมาและความเป็นไป

สงครามเย็น การแทรกแซงของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาต่อกิจการภายในของประเทศต่างๆ การรัฐประหารและการแพร่กระจายของรัฐบาลเผด็จการในประเทศโลกที่สาม และขบวนการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกัน นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ปรากฏการณ์ทั้งในทศวรรษสุดท้ายนี้ สงครามเย็นได้สิ้นสุดลง รัฐบาลสหรัฐอเมริกาหันมาปฏิเสธรัฐบาลที่ได้อำนาจจากการยึดอำนาจ และหันมารับรองรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแทน นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐยังใช้นโยบายต่อต้านขบวนการค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง รัฐบาลสหรัฐตระหนักดีว่า ขบวนการค้ายาเสพติดกับขบวนการฟอกเงินมีไขปัญหาในระดับประเทศของตนประเทศเดียว หากแต่ขบวนการนี้เป็นขบวนการในระดับระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศสหรัฐได้สำเร็จ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจะต้องร่วมมือกันต่อสู้กับขบวนการนี้ การที่จะเอาชนะขบวนการนี้ได้ ในด้านหนึ่งรัฐบาลสหรัฐจึงมุ่งทำลายเครือข่ายของขบวนการค้ายาเสพติด และในอีกด้านหนึ่งก็มุ่งทำลายฐานทางเศรษฐกิจของขบวนการค้ายาเสพติด คือขบวนการฟอกเงินของนักค้ายาเสพติดด้วย

เพราะเหตุว่ารูปแบบการฟอกเงินที่ขบวนการค้ายาเสพติดนิยมกระทำก็คือการฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ การโอนเงินไปไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมสถาบันการเงินหรือยังไม่มีกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน การจัดตั้งบริษัท การซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การซื้อที่ดินทรัพย์สินมีค่า การเปลี่ยนเป็นเงินสกุลอื่นๆ และการโอนเงินให้ญาติพี่น้อง หรือ ผู้อื่นถือแทนทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นขบวนการต่อต้านการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศจึงค่อยๆ ก่อรูปขึ้น กล่าวคือนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาได้มีข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องความพยายามปราบปรามการฟอกเงิน เริ่มต้นจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด

และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท¹ และมีประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านการฟอกเงินเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ นอกเหนือจากสหรัฐอเมริกา เช่น ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี ลักเซมเบิร์ก ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และฮ่องกง เป็นต้น

นอกเหนือจาก มาเลเซีย จีน และได้หวันแล้ว ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีเป้าหมายว่าจะออกกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินขึ้น และประเทศไทยเป็นเป้าหมายที่ประเทศต่างๆ ต้องการสนับสนุนให้ออกกฎหมายฉบับนี้ เพราะเหตุว่าประเทศไทยถูกมองมาช้านานแล้วว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด เป็นเส้นทางขนถ่ายยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก และเชื่อกันว่าประเทศไทยอาจเป็นแหล่งฟอกเงินสำคัญแห่งหนึ่งที่ได้จากการค้ายาเสพติด เนื่องจากในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินโดยตรง

กฎหมายที่ประเทศไทยใช้ในปัจจุบัน ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินจากการค้ายาเสพติดก็คือพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่สามารถอายัดทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบคดียาเสพติดได้ชั่วคราว หากผู้ถูกตรวจสอบไม่สามารถแสดงหลักฐานการได้มาของทรัพย์สินว่าไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเรื่องการค้ายาเสพติด แต่จุดอ่อนของกฎหมายฉบับนี้ก็คือการจะยึดทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบคดียาเสพติดจะต้องรอนกว่าศาลจะพิจารณาคัดสินชี้ขาดซึ่งอาจจะกินเวลานานมาก ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการถูกอายัดทรัพย์สินไม่สามารถโยกย้ายทรัพย์สินส่วนที่เหลือไปใช้ประโยชน์ได้ และหากผู้ที่ถูกอายัดทรัพย์สินสามารถสร้างหลักฐานเท็จที่สมเหตุสมผล ก็สามารถที่จะหลุดพ้นจากการถูกอายัดทรัพย์สิน นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดอาจถูกนำไปเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ถูกกฎหมาย จนกฎหมายไม่อาจพิสูจน์ได้ รวมทั้งการที่กฎหมายฉบับนี้ยังขาดความคล่องตัวที่จะเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากต้องหาพยานหลักฐานอย่างพร้อมมูล ดังจะเห็นได้จากในระหว่างปี พ.ศ. 2535-2538 เจ้าหน้าที่สามารถอายัดทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบเพียง 143 ราย มูลค่าของทรัพย์สินเพียง 286.2 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าของผู้ค้ายาเสพติดที่ค่อนข้างต่ำ

เพื่อที่จะได้มีปรับปรุงมาตรการทางด้านกฎหมายที่จะใช้ต่อต้านขบวนการฟอกเงินของกลุ่มอาชญากรทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจทัศนคติของตัวอย่างจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหานี้

¹ รายละเอียดการป้องกันและการปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศดู ไซมอน เทมเมอร์ ในเอกสารสัมมนาคราวเดียวกันนี้

ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

จากการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงินซึ่งจัดทำในช่วงเดือน เมษายน - มิถุนายน 2538 ซึ่งได้ทำการสำรวจกลุ่มประชากรทั้งในกรุงเทพ และนอกกรุงเทพ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการกระจายของตัวอย่างไปยังสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับหรือเป็นกลุ่มที่น่าจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน โดยได้ส่งแบบสอบถามออกไปจำนวน 1,500 ฉบับ มีผู้ตอบกลับมา 453 ฉบับ สามารถประมวลผลเบื้องต้นได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 1 - 3)

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชายจำนวนร้อยละ 74 และเป็นหญิงร้อยละ 26 และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 63 เป็นผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาได้แก่ผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 24 ผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาดังแต่ปริญญาตรีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 93 ส่วนผู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 7

สำหรับการกระจายของกลุ่มอาชีพผู้สำรวจได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่คาดว่าเกี่ยวข้องหรือน่าจะรับรู้เกี่ยวกับร่างกฎหมายการฟอกเงิน โดยดูจากรายชื่อในทำเนียบวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ในสาขาการเงิน/การธนาคาร ได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้จัดการสาขาธนาคาร ข้าราชการจากกระทรวงการคลังและตำรวจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย พนักงานรัฐวิสาหกิจจากธนาคารแห่งประเทศไทย นักธุรกิจจากสมาชิกของหอการค้า และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นักกฎหมายจากสภาทนายความแห่งประเทศไทย นักวิชาการจากอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์การบัญชี นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ สื่อสารมวลชนจากบรรดานักข่าวสายเศรษฐกิจและการเมือง และนักพัฒนาองค์กรเอกชนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชนเท่านั้น อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีการกระจายในปริมาณที่ไม่แตกต่างกันมากนักใน 9 สาขาอาชีพ ดังนี้คือ

- ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- นักการเงิน/การธนาคาร
- นักธุรกิจ

- วุฒิสมาชิก/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ผู้พิพากษา
- นักกฎหมาย
- นักวิชาการ
- สื่อสารมวลชน
- นักพัฒนาเอกชน

โดยข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมีจำนวนสูงสุด ร้อยละ 17 รองลงมาได้แก่ นักการเงิน การธนาคาร, สื่อสารมวลชนและนักธุรกิจ มีจำนวนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มประมาณร้อยละ 14 กลุ่มที่สามมีจำนวนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มประมาณกลุ่มร้อยละ 10 ได้แก่ผู้พิพากษา, นักกฎหมายและนักพัฒนาเอกชน กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย นักวิชาการ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/วุฒิสมาชิกอยู่ในราร้อยละ 7 และ 4 ตามลำดับ

ทัศนคติต่อกิจกรรมการฟอกเงิน (ตารางที่ 4 - 11)

ประมาณร้อยละ 57 ของผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่าการค้ายาเสพติด เป็นกิจกรรมที่เป็นที่มาของการฟอกเงินเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ การคอร์รัปชัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 21 เชื่อว่าการคอร์รัปชันเป็นแหล่งสำคัญที่สุดของการฟอกเงิน ในขณะที่ไม่มีใครเชื่อว่างิจกรรมหลักซึ่งเป็นที่มาของการฟอกเงินคือการค้าประเวณี การที่ทัศนคติของคนโดยทั่วไปเบี่ยงเบนไปจากข้อเท็จจริงซึ่งแตกต่างจากผลของการวิจัยน่าจะมาจากการที่ได้รับข่าวสารที่ไม่เพียงพอ และสังคมยังไม่ได้มีการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจนอกกฎหมายในเรื่องนี้อย่างจริงจังมาก่อน

ส่วนทัศนคติต่อกิจกรรมอันดับสอง ซึ่งเป็นที่มาของการฟอกเงิน ได้แก่ การค้าอาวุธเถื่อน, การค้าของหนีภาษีและการคอร์รัปชัน ร้อยละ 31, 27 และ 23 ตามลำดับ

เมื่อถามว่าการฟอกเงินควรจะมีคามผิดตามกฎหมายหรือไม่ ร้อยละ 97 คิดว่าการฟอกเงินควรจะมีคามผิดตามกฎหมาย (ตารางที่ 7) คำตอบนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจผิดกฎหมายกับขบวนการฟอกเงิน ประมาณร้อยละ 74 ของผู้ตอบแบบสอบถามทราบหรือเคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับร่างกฎหมายสภากการ

ฟอกเงิน (ตารางที่ 6) ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูง ตัวเลขนี้แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นตัวอย่างที่มีคุณภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 31 เชื่อว่า สถาบันการเงินเป็นช่องทางหลักของการฟอกเงิน อย่างไรก็ตามร้อยละ 25 เชื่อว่า การฟอกเงินกระทำการผ่านการทำธุรกิจถูกกฎหมายบังหน้าเป็นหลัก ร้อยละ 20 เชื่อว่าการซื้อ - ขายอสังหาริมทรัพย์เป็นแหล่งที่มาของการฟอกเงินที่สำคัญและร้อยละ 17 เชื่อว่าการฟอกเงินจะผ่านตลาดหุ้น ข้อมูลที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งก็คือ มีเพียงร้อยละ 7 ที่เชื่อว่าการฟอกเงินกระทำโดยผ่านตลาดเงินนอกระบบเป็นหลัก (ตารางที่ 8) ตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า การฟอกเงินจะกระทำผ่านสถาบันการเงิน การทำธุรกิจถูกกฎหมายบังหน้า และการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เป็นหลัก ซึ่งเป็นร้อยละ 76 ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามน่าจะรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมผิดกฎหมายที่โยงใยกับธุรกิจถูกกฎหมายในบางระดับ

เมื่อถามถึงกิจกรรมที่ควรจะถูกครอบคลุมในกฎหมายสกัดการฟอกเงิน ประมาณมากกว่าร้อยละ 80 คิดว่าการค้ายาเสพติด, การคอร์รัปชัน, การค้าของหนีภาษี และการค้าอาวุธเถื่อน ควรจะถูกครอบคลุมในกฎหมายสกัดการฟอกเงิน และมีเพียงร้อยละ 53 เท่านั้นที่คิดว่าการค้าประเวณีควรจะถูกครอบคลุมด้วย (ตารางที่ 10) ในบรรดากิจกรรมที่ผิดกฎหมาย 5 ประเภท ผู้ตอบแบบสอบถามมีปฏิกิริยาต่อยาเสพติดสูงสุดที่เห็นว่าควรอยู่ในข่ายของกฎหมายสกัดการฟอกเงิน คือ สูงถึงร้อยละ 95 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่ถูกสื่อมวลชนเผยแพร่มากที่สุดถึงผลกระทบทางด้านลบต่อเยาวชน และสังคม ข้อที่น่าสังเกตก็คือ มีผู้ที่เห็นว่า เงินรายได้จากการคอร์รัปชันควรจะถูกอยู่ในข่ายของกฎหมายสกัดการฟอกเงินด้วยคือมีผู้เห็นด้วยสูงถึงร้อยละ 84 เงินจำนวนนี้ผู้ตอบคงหมายถึงเงินที่ได้จากม้อราชฎ์บังหลวงจากงบประมาณแผ่นดิน จากเงินที่รั่วไหลทางด้านภาษีอากรที่รัฐบาลเข้าไปดูแลไม่ทั่วถึงในหมู่ข้าราชการ และหน่วยงานราชการบางแห่ง รวมทั้งการคอร์รัปชันของบรรดานักการเมืองและรัฐมนตรีจาก “ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ” (economic rent) และค่าคอมมิชชั่นจากการอนุมัติโครงการขนาดใหญ่ที่ขาดความโปร่งใส ฯลฯ ซึ่งเป็นปริมาณเงินจำนวนมาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายสกัดการฟอกเงินควรจะครอบคลุมสถาบันการเงิน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทซื้อขายที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ตลอดจนสำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตรา (ตารางที่ 11) ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นข้างต้นที่ว่าขบวนการฟอกเงินมักจะกระทำผ่านสถาบันการเงินเหล่านี้ (ดูตาราง ที่ 9) ทศนคติในข้อนี้มีข้อที่น่าสนใจมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หากจะสกัดกั้นขบวนการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพกฎหมายจะต้องพยายามเข้าไปควบคุมสถาบันการเงินและสถาบันด้านเงินทุน ตลอดจนตัวบริษัทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

อสังหาริมทรัพย์ ในประเด็นนี้อาจเป็นไปได้ว่าการที่ราคาที่ดินในปัจจุบันค่อนข้างสูงนั้น สาเหตุประการหนึ่งอาจจะมาจากปริมาณเงินผิดกฎหมายที่นำมาใช้จ่ายในธุรกิจประเภทนี้ค่อนข้างมากก็ได้

ทัศนคติต่อรูปแบบและวงเงินขั้นต่ำในการตรวจสอบการฟอกเงิน (ตารางที่ 12 -13)

การควบคุมการฟอกเงินโดยผ่านสถาบันการเงินนั้น มีวิธีการที่ต่างประเทศนิยมกระทำอยู่ 2 วิธีคือ การกำหนดวงเงินขั้นต่ำของการทำธุรกรรม ว่าควรจะเป็นจำนวนเท่าใดที่จะต้องแจ้งแก่หน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่ตรวจสอบในทุกกรณี ส่วนอีกวิธีการหนึ่งก็คือ ให้สถาบันการเงินรายงานเฉพาะกรณีที่น่าสงสัยแก่หน่วยงานของรัฐ ซึ่งกรณีนี้ก็คือ การให้สิทธิในการอัศวินิจแก่สถาบันเป็นสำคัญ หมายความว่าสถาบันการเงินจะต้องให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานของรัฐอย่างเต็มที่

ประมาณร้อยละ 59 คิดว่า ควรจะมีการกำหนดวงเงินขั้นต่ำของการทำธุรกรรมที่จะต้องให้สถาบันการเงินรายงานแก่หน่วยงานของรัฐ อย่างไรก็ตามอีกประมาณร้อยละ 37 คิดว่าไม่ควรต้องรายงานธุรกรรมทั้งหมดแต่ควรรายงานเฉพาะกรณีที่ต้องสงสัยเท่านั้น คำตอบนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าการให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ต้องตรวจสอบการทำธุรกรรมที่อยู่ในขอบข่ายของวงเงินขั้นต่ำตามกฎหมายทั้งหมด น่าจะทำให้การต่อสู้กับขบวนการผิดกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในขณะที่ร้อยละ 37 อาจจะมองว่า การตรวจสอบอย่างกว้างขวางอาจทำให้เกิดต้นทุนในการทำธุรกิจของสถาบันการเงินและธุรกิจเอกชนที่อยู่ในข่ายสูงจนเกินไป

สำหรับวงเงินขั้นต่ำของการทำธุรกรรมที่จะต้องรายงานนั้น ร้อยละ 50 คิดว่าควรจะเป็น 1 ล้านบาทขึ้นไป, ร้อยละ 23 คิดว่าควรจะเป็น 5 แสนบาทขึ้นไป อย่างไรก็ตามอีกประมาณร้อยละ 16 คิดว่าวงเงินขั้นต่ำที่รายงานควรจะมีวงเงินค่อนข้างสูงกล่าวคือ มีผู้ระบุวงเงินต่าง ๆ กันดังนี้คือ 5, 10 , 15 และ 20 ล้าน บาทขึ้นไป(ดูตารางที่ 13)

มีข้อที่น่าสังเกตว่า ตัวเลขวงเงินขั้นต่ำที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอเรื่องการทำรายงานที่ธุรกรรมที่จะต้องรายงานนั้นค่อนข้างสูงกว่าในต่างประเทศมาก กล่าวคือ ในขณะที่ในต่างประเทศนั้นมักจะกำหนดว่า 1) วงเงินขั้นต่ำที่บุคคลหรือ นิติบุคคลที่จะนำเงินสดเข้าหรือ ออกนอก

ประเทศเกินกว่า 250,000 บาท (10,000 สหรัฐอเมริกา) ต้องรายงานให้องค์กรของรัฐบาลที่ตั้งขึ้น มาทราบ และ 2) สถาบันการเงินภายในประเทศต้องรายงานให้รัฐบาลทราบถึงแหล่งที่มาที่ไปของ เงินสดที่เกินกว่า 250,000 บาท อย่างไรก็ตามจากการที่ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองได้จัดการ ประชุมทางวิชาการในเรื่องนี้ในช่วงปลายปี 2538 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสัมมนาเห็นว่า วงเงินขั้นต่ำของการทำธุรกรรมที่จะต้องรายงานแก่องค์กรของรัฐบาลควรจะเป็น 500,000 บาท ซึ่ง จำนวนเงินในระดับนี้จะไม่สร้างผลกระทบกระเทือนแก่ธุรกิจชนโดยทั่วไป

ทัศนคติต่อผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของกฎหมายสกัดการฟอกเงินที่จะมีต่อ เศรษฐกิจและสังคม (ตารางที่ 14)

ผู้ตอบแบบสอบถาม มากกว่าร้อยละ 80 เชื่อว่า กฎหมายฟอกเงินจะเป็นมาตรการหนึ่ง ในการปราบปรามยาเสพติด, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, การคอร์รัปชัน, เป็นการขจัดเงินที่ได้มา โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และจะช่วยลดอิทธิพลของเจ้าพ่อ ผู้มีอิทธิพลที่ประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย อันจะเป็นการช่วยลดปัญหาทางสังคมลง ส่งเสริมความมั่นคงแก่ระบบเศรษฐกิจไทยและสถาบัน การเงินของประเทศ อย่างไรก็ตามร้อยละ 55 เชื่อว่ากฎหมายการฟอกเงินอาจเป็นเครื่องมือให้เจ้า หน้าทีของรัฐใช้กลั่นแกล้งประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้ ทัศนคติในประเด็นนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็น อย่างยิ่ง เพราะแม้ว่าผู้ตอบส่วนใหญ่จะสนับสนุนกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน แต่ก็มี ความหวั่นวิตกต่อคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของทางราชการพอสมควร ทัศนคติในข้อนี้ น่าจะมาจาก กรณี ได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลเรื่องที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองบางส่วนได้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือไปรีดไถบริสุทธ ิชนมาช้านาน ดังนั้น แม้กฎหมายแบบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองไทยโดย ส่วนรวม แต่ต้นทุนที่ปัจเจกบุคคลส่วนหนึ่งอาจจะต้องแบกรับ เพราะความฉ้อฉลของเจ้าหน้าที่ ทางการก็คงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ค่อนข้างยาก

ประมาณร้อยละ 71 ไม่เห็นด้วยว่ากฎหมายฉบับนี้จะทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชน ในการดำเนินธุรกิจลดลงและไม่เชื่อว่าการมีกฎหมายฟอกเงินจะทำให้สถาบันการเงินมีต้นทุนใน การดำเนินการสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนต้องแบกรับภาระ คำตอบนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าผู้ ตอบส่วนใหญ่เห็นว่า กฎหมายจะมุ่งไปที่กลุ่มอาชญากรทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ประชาชนที่ บริสุทธิต้องได้รับผลกระทบค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามผู้ตอบราวร้อยละ 24 ก็ยังคงมีความหวั่น วิตกว่า กฎหมายฉบับนี้อาจกลายเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ทางการไปรังแก หรือรีดไถ กลุ่มคน ค่อยโอกาสทางสังคมรุนแรงขึ้น เนื่องจากบทลงโทษของกฎหมายฉบับนี้จะรุนแรงยิ่งกว่าพระราช บัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

โดยสรุปแล้ว ร้อยละ 90 เชื่อว่ากฎหมายสักระการฟอกเงินให้ผลดีมากกว่าผลเสียต่อสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

ทัศนคติต่อขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของกฎหมายฟอกเงิน (ตารางที่ 15-17)

ประมาณร้อยละ 90 คิดว่าผู้ประกอบธุรกรรมที่ผิดกฎหมายที่อยู่ในขอบข่ายของกฎหมายฟอกเงินนั้นแม้ว่าจะเป็นการดำเนินการนอกราชอาณาจักรก็ตาม ควรจะต้องมีความผิดตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศด้วย (ตารางที่ 15)

ในด้านอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งระบุในร่างกฎหมายฟอกเงินซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการริบทรัพย์ที่ผ่านการฟอกเงินไม่ว่าจะเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งก็ตาม โดยไม่ต้องรอคำตัดสินของศาลอาญานั้น ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 69 ไม่เห็นด้วยซึ่งหมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะริบทรัพย์ที่ผ่านการฟอกเงินนั้นได้ก็ต่อเมื่อมีคำตัดสินของศาลอาญาแล้วเท่านั้นว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง (ตารางที่ 16) คำตอบนี้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าผู้ตอบจะเห็นด้วยกับกฎหมายสักระการฟอกเงิน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความห่วงเกรงกับคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ว่าอาจจะมีการประพฤติมิชอบในระหว่างการปฏิบัติงานได้ คำตอบข้อนี้นับว่าเป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อคณะกรรมการร่างกฎหมายสักระการฟอกเงินที่จะต้องหาคำอธิบายต่อสาธารณชนว่าเพราะเหตุใดจึงควรเพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการริบทรัพย์ของอาชญากรทางเศรษฐกิจ และในขณะเดียวกันจะให้ความมั่นใจแก่สาธารณชนได้อย่างไรว่าผู้บริสุทธิ์จะไม่ถูกกลั่นแกล้งโดยเจ้าหน้าที่และหากถูกกลั่นแกล้งจะมีวิธีการป้องกันตัวได้อย่างไร และสถาบันของรัฐจะให้หลักประกันแก่ผู้บริสุทธิ์ได้มากน้อยเพียงใด

ในตารางที่ 17 ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 90 เห็นว่าผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ฟอกเงิน ควรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรทางเศรษฐกิจตามร่างกฎหมายสักระการฟอกเงินด้วย ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 10 คำตอบนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การที่จะต้องต่อสู้กับขบวนการนอกกฎหมายและขบวนการฟอกเงินนั้น จำเป็นที่กฎหมายจะต้องมีขอบข่ายที่กว้างขวางขึ้นในการทำลายเครือข่ายของพวกอาชญากรทางเศรษฐกิจ

ทัศนคติต่อปัญหาที่อาจจะตามมาจากการมีกฎหมายการสกัดการฟอกเงิน (ตารางที่ 18)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 81 เชื่อว่าหากกฎหมายฉบับนี้ได้รับการประกาศใช้บรรดาอาชญากรรมเศรษฐกิจจะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยนำเงินไปฝากยังต่างประเทศ ร้อยละ 75 เชื่อว่าจะมีการนำเงินไปซื้อทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายกฎหมายฉบับนี้ ร้อยละ 68 เห็นว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะใช้วิธีการแลกเงินบัญชีย่อยๆ โดยแยกฝากไว้หลายๆ บัญชี และในหลายๆ ธนาคาร และร้อยละ 56 เชื่อว่าจะมีการนำเงินไปฟอกในตลาดหลักทรัพย์มากขึ้น

สรุป

เนื่องจากข้อจำกัดของจำนวนตัวอย่าง จึงไม่อาจถือได้ว่าทัศนคติที่ได้รับมาเป็นตัวแทนของคนไทยทั้งประเทศได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง และอยู่วงราชการ หรือมีหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินโดยตรง ดังนั้นคำตอบที่ได้รับมาจึงมีความน่าสนใจและมีคุณค่าสูง

ค่อนข้างเด่นชัดว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงินนั้นครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอื่นๆ ด้วย นอกเหนือจากการค้ายาเสพติดที่คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้แล้ว ในขณะที่คณะกรรมการชุดนี้มองว่าหากนำความคิดหลายประเภทมารวมไว้ในกฎหมายฉบับนี้ โอกาสที่กฎหมายจะผ่านรัฐสภาจะค่อนข้างยาก แต่หากนำเฉพาะเรื่องความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อน โอกาสที่จะผ่านรัฐสภาจะง่ายขึ้นและหากการบังคับใช้ประสบผลสำเร็จ และหน่วยงานของรัฐมีความพร้อมมากขึ้นก็อาจจะค่อยๆเพิ่มความผิดมูลฐานอื่นๆในโอกาสต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้อาจขัดแย้งกับความรู้สึกลึกซึ้งของสาธารณชนจำนวนมากได้ เนื่องจากสาธารณชนอาจมองว่าการกระทำผิดอื่นๆที่ทำให้สังคมเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น การคอร์รัปชัน การค้าของหนีภาษี และการค้าอาวุธผิดกฎหมาย ฯลฯ ก็ควรจะอยู่ในข่ายของกฎหมายด้วย ดังนั้นทางออกของปัญหานี้จึงควรที่คณะกรรมการจะได้มีการศึกษา และรวบรวมความคิดเห็นของสาธารณชนในประเด็นนี้ให้กว้างขวางขึ้น

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนับสนุนให้มีการออกกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน เพราะเห็นว่าการฟอกเงินควรจะมีผลตามกฎหมาย รวมทั้งบุคคลและเครือข่ายที่เข้าร่วมใน ขบวนการฟอกเงินก็ควรจะมีผลตามกฎหมายด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่าสถาบันการเงินเป็น แหล่งใหญ่ที่สุดที่ถูกใช้ในการฟอกเงินและพวกอาชญากรทางเศรษฐกิจมักจะทำธุรกิจถูกกฎหมาย ควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการบังหน้ากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายของพวกเขา ธุรกิจที่คนเหล่านี้กระทำ เช่น การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ และการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อที่จะเอาชนะขบวนการฟอกเงินการที่หน่วยงานของรัฐจะเข้าไปควบคุมดูแลสถาบันการเงินจึงเป็น เรื่องจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สถาบันการเงินรายงานวงเงินขั้นต่ำของการทำธุรกรรมตามที่ กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ราวร้อยละ 50 เห็นว่า วงเงินที่สถาบันการเงินจะต้อง รายงานแก่หน่วยงานของรัฐนั้นควรจะสูงกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป

จำนวนเงินนี้อาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็น กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินนี้กับ ประเทศอื่น เช่นสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดวงเงินที่ต้องรายงานไว้ที่ 10,000 เหรียญสหรัฐ หรือ ประมาณ 250,000 บาทไทยเท่านั้น ดังนั้น วงเงิน 1 ล้านบาทอาจดูค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาว่าขนาด ของระบบเศรษฐกิจไทยยังมีขนาดเล็กกว่าเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณาใน อีกแง่หนึ่งเห็นว่า ส่วนหนึ่งเศรษฐกิจของไทยซึ่งค่อนข้างใหญ่ยังอยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal sector) ซึ่งสำหรับเศรษฐกิจนอกระบบนั้นอาจกล่าวได้ว่าจะต้องใช้เงินสดเป็นหลัก คน ส่วนหนึ่งยังคงมีความเคยชินกับการถือเงินสดไว้เป็นจำนวนมาก ๆ กล่าวในประเด็นนี้แล้วตัวเลข 1 ล้านบาทก็อาจไม่ใช่ตัวเลขที่สูงเกินไป อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า วง เงินขั้นต่ำจำนวน 500,000 บาท อาจจะเหมาะสมกว่า

ในท้ายที่สุด เพื่อที่จะสกัดขบวนการฟอกเงิน ความจำเป็นที่จะต้องมียกกฎหมายที่มี ประสิทธิภาพและมีความเด็ดขาดเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้จะให้หลัก ประกันแก่ธุรกิจคนได้อย่างไรว่า อำนาจของกฎหมายที่เพิ่มขึ้นนี้จะไม่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่ ใช้อำนาจมารังแกธุรกิจคนทั่วไป